

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Het Congres van Sorrente over de vergoeding der verkeersongevallen

In een Europa dat naar eenheid streeft en waar het internationaal automobielerkeer alle jaren aanzienlijk toeneemt, is een harmonisatie van de wettelijke en jurisprudentiële regels die de vergoeding der verkeersongevallen beheersen ongetwijfeld wenselijk. Om de gedachte van deze harmonisatie vooruit te helpen hebben de Franse en Italiaanse verzekeraars, met medewerking van het Europees comité voor verzekeringen, in oktober l.l. een congres ingericht, waar vertegenwoordigers waren verenigd van magistratuur, professoraat en verzekeringwereld uit Italië en Frankrijk en ook, doch in veel minder getal, uit de meeste andere landen van West-Europa. Het verukkelijk Sorrente was tot zetel van dit congres verkozen. Gevaarlijke keus voorwaar. Doch onweer en regenbuien versomberden de drie congresdagen, zodat de voorzitter met humor kon verklaren: « Het weder is met ons ».

Van dergelijke congressen mag niet te veel geëist worden. De inrichters weten zeer goed dat geen onmiddellijke resultaten kunnen verhoopt worden. Het gaat er enkel om de opinie van de juristen uit de betrokken landen te alerteren, enerzijds over de verscheidenheid der toegepaste rechtsregels, anderzijds over de wenselijkheid van harmonisatie. Over de zin in dewelke deze harmonisatie zou dienen betracht te worden werd op het congres zeer weinig verteld. Dit probleem is blijkbaar nog niet rijp voor nuttige discussies.

Zelfs in de landen waar de « code Napoléon » van kracht is, is er in de vergoeding der verkeersongevallen geen uniformiteit vast te stellen. Hoe kan het ook anders? De artikelen 1382 en volg. zijn uitermate elastisch. « Leur force est dans leur imprécision », heeft men gezegd. Waar in ieder land de rechtspraak uit deze algemene principes een geheel van precieze regels heeft moeten uitbouwen, en waar ze dit gedaan heeft in gesloten kring, zonder zich te bekommeren om wat over de grenzen gedacht en gedaan werd, is het geen wonder dat men heden met spijt, naast de eenvormigheid van enkele essentiële regels, belangrijke verschillen aantreft.

Deze verschillen zijn niet dodelijk. Akkoord. Doch dat de autovoerders, op reis in het buitenland, aldaar

niet rekenen kunnen op dezelfde ongevalsvergoedingen als in de heimat, is op zijn minst onbehaaglijk. Het verschil kan gaan van het enkele tot het dubbele, zo verklaren het althans de verzekeraars. Deze laatsten zijn door die toestand het meest gestoord, omdat de minnelijke regeling der ongevallen, en de vooruitzichten op dewelke de tarifiering der premies moet geschieden, erdoor in de war worden gebracht.

Het domein waarin de rechtspraken der verscheidene landen tot de meest uiteenlopende regels heeft geleid is dit van de morele schade. En nogmaals dit is geen wonder. Moest er onverwacht een inwoner uit de planeet Mars op onze aardbol landen, en moest men hem de vraag stellen met welke som het moreel leed kan worden vergoed van een vader voor het overlijden van zijn kind, hij zou evengoed één frank als één miljoen kunnen antwoorden. Schadeloosstelling voor moreel leed is geen echte schadeloosstelling, maar enkel een betrekkelijke en twijfelachtige compensatie, en het is zeer natuurlijk dat, zelfs waar de wettelijke bepalingen op het stuk dezelfde zijn, de rechtspraak van de verschillende staten in het begroten dezer compensatie grote verscheidenheid vertonen.

Wie zich aan dit vraagstuk, en aan de andere hieronder besproken, interesseert, kan de publicaties van het congres raadplegen (*). In het kader van dit artikel wil ik me tot enkele algemeenheden beperken.

Men schijnt in sommige landen bezorgd te zijn voor de last die het toekennen van hoge vergoedingen aan de economie zou opleggen. Hoge vergoedingen betekenen immers hoge premies. Er is in die landen een zuinigheidsgeest, merkbaar vooral bij het appreciëren der onstoffelijke schade.

Zo ziet men dat in sommige landen het toekennen van vergoeding voor morele schade verbonden is aan de zwaarwichtigheid van de fout van de dader van het ongeval, ofwel dat helemaal geen vergoeding wordt toegekend voor krenking der genegenheidsgevoelens van de familieleden der overleden slachtoffers (Duitsland, Oostenrijk, Nederland). Hoofdens moreel leed « ex haerede » wordt in de meeste landen geen vordering toegekend.

In andere landen leidt de bezorgdheid om de slacht-

offers tot groter vrijgevigheid. Hier staat Frankrijk aan de spits, en de verzekeraars op het congres waren blijkbaar gestoord doordat een deel van de Franse rechtspraak wegens al de aspecten die de morele schade van een slachtoffer kan vertegenwoordigen «pretium doloris, préjudice esthétique, préjudice d'agrément, préjudice juvénile»... een afzonderlijke vergoeding is gaan vaststellen, wat tot dubbel gebruik en opschreeven van het totaal der vergoedingen aanleiding geeft.

Op gebied van vrijgevigheid bij het compenseren der morele schade komt België, naar het schijnt onmiddellijk na Frankrijk. Dit weze gezegd zonder de minste geest van kritiek. Ik meen immers dat het overzicht der buitenlandse rechtspraken, zoals die op het congres van Sorrente beknopt werden uiteengezet, geen autocritiek wekken moet. Wel is er behoefte aan meer eenvormigheid in onze rechtspraak, en om daartoe te geraken, aan meer onpartijdig publicatie- en statistiekwerk.

De tweede en derde congresdagen te Sorrente werden gewijd aan de vergoeding der bestendige werkonbekwaamheid en aan de expertise.

Een kies vraagstuk is dit van de schatting der werkonbekwaamheid. Geen discussie over het principe, nl. dat de te vergoeden werkonbekwaamheid niet de physiologische werkonbekwaamheid is, maar de effectieve, t.w. zij die «in concreto», voor het wel bepaald slachtoffer dat in het geding partij is, door de letsels wordt teweeggebracht. De deskundigen laten zich beïnvloeden door de bestaande baremas, opgemaakt met het oog op de vergoeding der arbeidsongevallen, en die de werkonbekwaamheid aanduiden in functie van de depreciatie op de algemene arbeidsmarkt. Moet men hen vragen de werkonbekwaamheid «in concreto» vast te stellen, dus met inachtneming o.m. van het uitgeoefend beroep en van de vooruitzichten van heraanpassing zoals ze zich concreet voordoen, voor een slachtoffer met dit karakter, déze familiale stand enz. enz. Ware het niet best de bestendige werkonbekwaamheid door de deskundige volgens de gewone d.i. de physiologische normen te laten beoordelen, doch hem te vragen buitendien zijn beredeneerde opinie te laten kennen aangaande de kwestie of, wegens omstandigheden eigen aan het geval (beroep, heraanpassingsvooruitzichten enz.) de aangeduide graad van physiologische werkonbekwaamheid niet hoeft verbeterd te worden? Aan de rechter zou het behoren, waar het past, de zending van de deskundige in deze zin te preciseren.

Terloops weze hier gezegd dat het ook veelal aangewezen zou zijn in de zending van de deskundige een vraag in te lassen aangaande de zwaarwichtigheid der onderstane pijnen, en een andere betreffende de weerslag van de blijvende letsels op het privaet leven van het slachtoffer, ik bedoel de mogelijke vermindering van de levensgeneugten, wat in Frankrijk genoemd wordt «préjudice d'agrément».

Een ander moeilijk vraagstuk is dit van de kleine graden van werkonbekwaamheid, met geringe weerslag, of zelfs zonder weerslag op de inkomsten, tegenwoordige en toekomstige. Staan we hier voor stoffelijke of onstoffelijke schade, en hoe moet die worden vergoed? De Belgische rechter beslist meestal dat ten aanzien van deze schade het stoffelijke en het onstoffelijke moet vermengd worden om door een globaal bedrag te worden vergoed. Voor het bepalen van dit bedrag is er bij ons een neiging naar een zeker vastheid in de begroting (ongeveer 10.000 F per «punt» werkonbekwaamheid in de normale gevallen!). Het standpunt van de Belgische rechtspraak werd op het congres in commissievergadering uiteengezet. Daar was het een «tollé» van de Franse deelnemers tegen al wat, ook van ver, op een tarifiering lijkt. De discussie blijft open.

Over experten en expertisen kreeg het congres heel wat interessants te horen. De problemen desbetreffend zijn dezelfde in het buitenland als bij ons. Overal heeft de rechter een belangrijke taak bij de keus van de deskundige en bij het preciseren van de zending. Overal wordt soms door de mogelijkheid van evolutie van de toestand van het slachtoffer een verdaging van het sluiten der expertise gerechtvaardigd, minstens een voorbehoud, waarmede de rechter rekening zal dienen te houden. Overal rijst het netelig vraagstuk van het verbeteren van de physiologische werkonbekwaamheidsgraad aan de hand van de effectieve weerslag van de letsels op het renderend vermogen van het slachtoffer. In vele landen is het vraagstuk gecompliceerd doordat de gebruikte maatstaf voor arbeidsongevallen en in gemeen recht voor verkeersongevallen verschilt. Is ook interessant de kwestie van de normen die in de verscheidene landen door de experten tot bepaling van de werkonbekwaamheidsgraad gevolgd worden. Grondige verschillen zijn er niet, maar zoals we hierboven zegden zijn er landen waar de tendens naar de zuinigheid gaat, wat zich ook weerspiegelt in een zuiniger toemeten van het invaliditeitsprocent.

In meer bijzonderheden wil ik niet treden. Ik moet besluiten. De harmonisatie van de rechtsregels die in de landen van West-Europa de vergoeding der verkeersongevallen beheersen, is nog niet in 't verschiet. Maar dat juristen uit verscheidene landen samenkomen om, ware het maar «exploratorisch», de verscheidene wetgevingen en jurisprudenties te confronteren, is toch een stap vooruit, en mag als dusdanig als een aanmoediging begroet worden.

Et. VEROUGSTRAETE,
Voorzitter in het Hof van Beroep te Gent

(*) De verslagen van het vorig congres betreffende hetzelfde onderwerp en dat plaats had te Nizza in september 1960, zijn verschenen in *Revue générale des assurances terrestres*, Nov.-Dec. 1960, Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence. Vermoedelijk zullen de verslagen van het congres van Sorrente in hetzelfde tijdschrift verschijnen.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

De alcoholmisdriven aan het stuur en de weigering van bloedproef

De Wet van 15 april 1958, die een meer doeltreffende betugeling van het gevaarlijk alcoholgebruik in verkeerszaken heeft willen mogelijk maken, is reeds het voorwerp geweest van verscheidene korte studies (1). Vooral de invoering van de verplichte bloedproef en de hiermee in verband staande nieuwe misdrijven van *alcoholmisbruik* (het 1,5-delikt of zogenaamde intoxicatiemisdrijf) en van *weigering van de bloedproef* hebben de aandacht gaande gemaakt. Het betreft hier inderdaad een werkelijke innovatie in ons verkeersrecht.

De reeds verschenen bijdragen geven meestal een overzicht van de nieuwe bepalingen of bevatten een nadere toelichting op enkele daarvan. Deze studie beoogt veeleer twee preciese vragen te onderzoeken, waarop de wet niet onmiddellijk een antwoord geeft: 1) Laat de nieuwe wet toe iemand voor dezelfde feiten te veroordelen wegens dronkenschap aan het stuur en wegens het 1,5-delikt?; 2) Laat de nieuwe wet toe iemand, wiens dronkenschap bewezen werd maar die de bloedproef geweigerd had, wegens deze weigering te veroordelen?

Het is vooral deze laatste vraag die wij uiteindelijk willen onderzoeken. Onze aandacht werd op dit probleem gevestigd door het arrest van 18 februari 1960 van het Hof van Beroep te Gent, waarbij een der verdachten veroordeeld werd én wegens dronkenschap aan het stuur én wegens weigering een bloedstaal te laten nemen (2). Het Hof heeft echter deze dubbele veroordeling, waarbij zelfs twee straffen werden uitgesproken, in de motivering van zijn arrest niet moeten verantwoorden, vermits deze betwisting als zodanig niet opgeworpen werd.

Het lijkt ons echter nuttig vooraf in een eerste deel de twee alcoholdelikten, waaraan men zich in verkeerszaken sedert 6 juli 1959 (3) in ons land kan schuldig maken, van naderbij te beschouwen en met elkaar te vergelijken. Voor beide misdrijven onderzoeken we het belangrijkste bestanddeel, de wijze van vaststelling en de strafrechtelijke fundering. In een tweede gedeelte gaat onze aandacht naar de bijzondere problemen van de eendaadse samenloop en van de strafbare weigering van bloedproef.

Vermits bij deze studie een dankbaar gebruik gemaakt wordt van de voorbereidende werken, worden dan ook de belangrijkste paragrafen uit de Memorie van Toelichting, het Advies van de Raad van State en de Commissieverslagen van Kamer en Senaat tekstueel geciteerd. De uiteraard nog schaarse rechtspraak werd zoveel mogelijk benuttigd tot oplossing van de diverse problemen. Ook oudere rechtspraak werd geraadpleegd omdat niet alle problemen nieuw zijn. Om dezelfde reden wordt bij de aanvang van deel I een samenvatting gegeven van de vroegere wetgeving benevens enkele bijzonderheden over de totstandkoming en de uitvoering van de nieuwe wet.

* * *

Deel I : De alcoholdelikten aan het stuur.

Inleiding : Vroegere bepalingen en huidige regeling.

De wetgever heeft steeds het gevaar willen bestrijden verbonden aan het overmatig gebruik van alcohol. Het heeft echter zeventig jaar geduurd vooraleer de huidige regeling tot stand kwam (4).

A. Bepalingen vóór 1958.

1. Inzake dronkenschap.

De wet van 16 augustus 1887 beteugelde reeds de dronkenschap (art. 1 A) en voorzag strafverzwaring voor wie in die toestand een bezigheid verrichtte die bijzondere voorzorgen of voorzichtigheid vereiste (art. 1 B 1/). Verval van het recht tot sturen behoorde toen nog niet tot de mogelijke sankties.

De wet van 1 augustus 1899 op de politie van het vervoer vulde deze leemte aan en voorzag de facultatieve ontzetting in geval van dronkenschap als verzwarende omstandigheid van een misdrijf van gemeen recht of als een overtreding van de wegcode weerhouden werd (art. 2).

De Besluitwet van 14 november 1939 op de openbare dronkenschap heeft de wet van 16 augustus 1887 opgeheven en beteugelde voortaan zelf de openbare dronkenschap (art. 1), het verrichten in die toestand van een bezigheid die bijzondere voorzorgen of voorzichtigheid vereist (art. 3, lid 1) en — voor het eerst expliciet — de dronkenschap aan het stuur (*ibidem*), terwijl anderzijds het verval van het recht tot sturen — nu ook voor het eerst — verplicht werd gemaakt in die twee gevallen (artikel 10, lid 5).

2. Inzake ongeschiktheid tot sturen.

Het Strafwetboek (art. 556, 1°) bepaalde reeds in 1867 dat de bestuurders van een gespan of van een voertuig de nodige geschiktheid moeten bezitten.

De wet van 1 augustus 1899 stelde nieuwe bepalingen in het vooruitzicht ter aanvulling of vervanging van genoemd artikel 556 1° S.W.B.

Aldus het K.B. van 26 augustus 1925 (art. 5). Deze bepaling werd echter zelf vervangen door artikel 11 van het K.B. van 1 februari 1934 (ieder weggebruiker moet de nodige geschiktheid bezitten).

Thans schrijft het K.B. van 8 april (wegcode) deze eis van geschiktheid voor (artikel 10, lid 3 en 4).

B. Huidige regeling.

De wet van 15 april 1958 bracht belangrijke wijzigingen en aanvullingen aan de wet van 1 augustus 1899 (reeds vroeger gewijzigd bij de wetten van 1 augustus 1924, 16 december 1935 en 12 december 1957) alsmede aan de Besluitwet van 14 november 1939.

Voor deze studie is enkel van belang:

— dat de dronkenschap aan het stuur een verkeersdelikt is geworden, vermits dit delikt werd weggenomen uit de Besluit op de openbare dronkenschap (oud art. 3) om het een plaats te geven in de wetgeving op de politie van het vervoer (nieuw art. 2-4 wet 1899). De straffen werden bovendien verhoogd.

— dat een strafbaar bloedalcoholgehalte tijdens het sturen ingevoerd wordt (nieuw art. 2-3 wet 1899).

— dat de bloedproef in bepaalde omstandigheden verplicht wordt en de weigering zonder redenen dan ook strafbaar wordt gesteld (art. 4bis wet 1899). Op deze bloedproef zijn de bepalingen toepasselijk van art. 44bis §§ 3 en 4 W.S.V., aldus door de nieuwe wet aangevuld in verband met de organisatie van de bloedproef, die in het algemeen kan bevolen worden bij het op heterdaad betrappen van een misdaad of wanbedrijf maar dan zonder strafbaarstelling van de weigering.

De wet van 15 april 1958 kwam op de volgende wijze tot stand (5) :

— het regeringsontwerp, vergezeld van het Advies van de Raad van State, werd ingediend bij de Kamer der Volksvertegenwoordigers op 8 december 1955.

— het verslag van de Kamercommissie voor Justitie werd uitgebracht door de heer J.J. Merlot tijdens de Kamersitting van 6 februari 1958.

— de Kamer keurde het ontwerp goed op 20 februari 1958 met 169 stemmen bij 3 onthoudingen.

— het verslag van de Senaatscommissie voor Justitie (voorzitter-verslaggever de heer Rolin) werd uitgebracht in de Senaatszitting van 13 maart 1958.

— de Senaat keurde het ontwerp goed op 27 maart 1958 met 138 stemmen tegen 2, bij 5 onthoudingen.

— de Koning deed de bekrachtiging en de afkondiging op 15 april 1958 en de wet werd gepubliceerd in het Staatsblad van 25 april daaropvolgend.

De uitvoeringsbepalingen zijn tot op heden de volgende :

— K.B. 10 juni 1959 (Stbl. 26 juni 1959) : bepaalt de modaliteiten van de bloedafneming en -ontleding alsmede de datum van inwerkingtreding van de wet. Gedurende een overgangperiode van 6 maand mogen de oude venulen nog gebruikt worden en mogen de ontledingen nog gebeuren volgens de oude methodes in de laboratoria.

— M.B. 22 augustus 1959 (Stbl. 31 augustus 1959) : bepaalt nader de vereisten voor de venulen, de recipiënt en de naaldapparatuur alsmede de gebruiksaanwijzing.

— K.B. 16 februari 1960 (Stbl. 22 februari 1960) : verlengt de overgangperiode tot nader besluit van de Ministers voor Justitie en Volksgezondheid.

— M.B. 20 januari 1961 (Stbl. 28 april 1961) : wijzigt het M.B. van 22 augustus 1959 betreffende de aard van de venulen, recipiënt en naaldapparatuur.

— K.B. 23 maart 1961 (Stbl. 26 april 1961) : erkent enkele laboratoria die kunnen gelast worden met de bloedanalyse.

— K.B. 4 april 1961 (Stbl. 21 april 1961) : vervangt Bijlage II van het K.B. van 10 juni 1959 betreffende de methode om het alcoholgehalte te bepalen.

Hoofdstuk I : De dronkenschap aan het stuur.

Zoals reeds gezegd, wordt de dronkenschap aan het stuur thans beteugeld door artikel 2-4 wet 1 augustus 1899 op de politie van het vervoer. Dit heeft twee belangrijke gevolgen. Enerzijds kunnen degenen, die burgerlijk verantwoordelijk zijn overeenkomstig artikel 1384 B.W., ook aansprakelijk zijn voor de boete (art. 4 wet 1899). Dit was vroeger voor boeten wegens dronkenschap aan het stuur onmogelijk (Cass. 6 oktober 1952, Pas. 1953, I, 35). Anderzijds is de verjarings-termijn voor dit misdrijf, vroeger 3 jaar (Cass. 28 juni 1943, Pas. I, 273), thans overeenkomstig art. 7 wet 1899, 1 jaar geworden.

De Besluitwet op de openbare dronkenschap van 1939 beteugelt thans nog in het nieuwe art. 3 het verrichten in de staat van dronkenschap van een bezigheid die voorzichtigheid of bijzondere voorzorgen vereist (6).

§ 1. Hoofbestanddeel van het misdrijf : de dronkenschap.

Maakt zich schuldig aan dronkenschap aan het stuur hij die op een door de wet bepaalde wijze aan het verkeer deelneemt in een toestand, waarin hij, ten gevolge van het innemen van alcoholische dranken,

niet meer de voortdurende controle over zijn handelingen bezit, zonder daarom het besef hiervan verloren te hebben.

Dit begrip van de dronkenschap werd door het Hof van Cassatie in het gekend arrest van 18 januari 1954 duidelijk afgelijnd en nadien herhaaldelijk bevestigd (7). Dit begrip beantwoordt trouwens aan het beeld van de dronkenschap in het gewoon spraakgebruik en is toepasselijk op « toute personne qui se trouve, sans discussion possible, en état d'ivresse patente » (8), zoals het de wetgever in 1939 reeds geïnspireerd had.

Er bestond nochtans bij de Hoven en Rechtbanken een tendens om van dit enge begrip af te wijken om zodoende ook de minder erge, maar niettemin even noodlottige alcoholtoestanden te beteugelen (9). Ons hoogste gerechtshof moest daarom meermaals met zijn censuur ingrijpen (10).

Ook de wetgever in 1958 heeft van dit begrip niet willen afwijken.

« Er valt niet aan te denken het scherp afgetekend standpunt, dat door de rechtspraak werd ingenomen te wijzigen : Er is daarom nog geen dronkenschap wanneer een zekere graad van alcoholische intoxicatie, te meten volgens de ingenomen hoeveelheid alcohol, zou bereikt zijn. Die alcoholische intoxicatie moet ook merkbaar tot uiting komen » (Mem. v. Toel., op. cit., p. 2).

« Dit ontwerp brengt geen wijziging in het wettelijk begrip dronkenschap, zoals zij beteugeld wordt door de besluitwet van 14 november 1939, waarin is bepaald dat de intoxicatie door alcohol op kennelijke wijze moet tot uiting komen » (Verslag Kamercommissie, op. cit., p. 2).

Dronkenschap aan het stuur is bijgevolg geen andere dan deze van art. 1 Besluitwet 1939. Ze bevat alleen een verzwarende omstandigheid, nl. het sturen in die toestand. Dit werd beklemtoond in de conclusies van de heer procureur-generaal Hayoit de Termicourt naar aanleiding van voornoemd Cassatie-arrest van 18 januari 1954 (11) :

« La Cour d'appel semble avoir perdu de vue que l'article 3 de l'arrêté-loi du 14 novembre 1939 n'énonce qu'une circonstance aggravante de l'infraction définie par l'article 1er du même arrêté-loi. »

Dezelfde zienswijze vinden we terug in enkele arresten van vroeger (12). Ook bij de wetgever in 1958.

« Dronkenschap blijkt ook niet alleen uit het gevaar dat kan bestaan door de vermindering van de geschiktheid om een bepaalde activiteit uit te voeren, aangezien het feit dat men zich met zulke activiteit bezig houdt terwijl men onder de invloed van de drank is, slechts een verzwarende omstandigheid vormt van een misdrijf, hier de openbare dronkenschap ». (Mem. v. Toel., op. cit., p. 2.)

Nochtans heeft de Raad van State terecht gemeend dat dit misdrijf beter opgenomen werd in de wetgeving op de politie van het vervoer, omdat inderdaad dronkenschap aan het stuur veeleer een verkeersdelikt is dan een misdrijf van dronkenschap (13).

§ 2. Wijze van vaststelling : bewijs van de dronkenschap.

Dronkenschap aan het stuur wordt vastgesteld door alle toelaatbare middelen, die de merkbare staat van onmiskenbare intoxicatie door alcohol kunnen aantonen (14).

« De uiterlijke tekenen van de dronkenschap welke, wil ze strafbaar zijn, moet merkbaar zijn, vormen

feitelijke gegevens waarover de rechter zal moeten oordelen. Daaruit volgt dat een geneeskundige diagnose van de dronkenschap niet in de plaats kan gesteld worden van het wettelijk begrip dronkenschap en dat de dronkenschap, waarop door de wet straf is gesteld, niet objectief kan bepaald worden enkel en alleen aan de hand van de medische bevindingen.»

... « Ook is de hoeveelheid alcohol in het bloed aanwezig, alhoewel ze in principe en op zich zelf niet dient beschouwd te worden als een voldoende gegeven om er de bestraffing van de dronkenschap op te vestigen, toch een objectief gegeven en het is nuttig dat de rechter er kan op steunen, want, daar ze met een maximum van zekerheid een staat van alcoholische intoxicatie vaststelt alsmede de abstracte intensiteit van deze laatste, vormt zij op zijn minst een ernstig en nauwkeurig vermoeden dat gelijk de andere vermoedens « wordt overgelaten aan het oordeel en het beleid van de rechter », zoals artikel 1353 van het Burgerlijk Wetboek zegt. Samen met de andere vermoedens zal ze, gezien de concrete en zekere gegevens die ze biedt, er mede toe bijdragen om de ware betekenis van die vermoedens te doen uitschijnen en om tussen hen de overeenkomsten tot stand te brengen die nodig zijn om een oordeel te vestigen.

« Er dient formeel besloten dat, telkens dit mogelijk is, het noodzakelijk is een bloedproef te verrichten en het alcoholgehalte in het bloed te bepalen, zonder evenwel voorop te stellen dat het oordeel van de rechter door dit inclusief (sic) gegeven noodzakelijk gebonden is. » (Mem. v. Toel., op. cit., p.p. 2, 3 en 4.)

Vaststellingen van de politie.

Vanzelfsprekend blijft het onderzoek van de gerechtelijke politie een eerste noodzakelijkheid: opgave van de feitelijke omstandigheden, ondervraging van de verdachte, aantekeningen nopens zijn gedragingen en reacties, verklaringen van getuigen enz. mogen niet verwaarloosd worden; deze gegevens geven meestal de doorslag (15).

Klinisch onderzoek.

Medische bevindingen kunnen kostbare inlichtingen verstrekken. Reeds lang wordt gebruik gemaakt van het klinisch onderzoek ter aanwijzing van de veranderingen in de psycho-motorische reacties van de verdachte. De Memorie van Toelichting (op. cit., p. 3) bevat echter een uitgebreide kritiek op de omstandigheden en de wijze waarop de geneesheren dit onderzoek plegen te doen.

De bloedproef.

Ook de bloedproef kende reeds vóór de nieuwe wet een ruime toepassing. Het alcoholgehalte in het bloed kan immers het klinisch beeld van de dronkenschap komen bevestigen of tot voorzichtigheid in de beoordeling van de uiterlijke tekenen aanzetten. Het alcoholgehalte op zich zelf is echter geen voldoende bewijs. De rechtbanken en Hoven, geleid door het Hos van Cassatie, kregen reeds herhaaldelijk de gelegenheid om de stelling te verdedigen dat zelfs zeer hoge alcoholconcentraties in het bloed niet vermogen dit bewijs te leveren (16).

Vroeger moest voor de bloedproef de toestemming van de verdachte bekomen worden. Thans echter kan de bloedafname bevolen worden en staan er sankties op de onwettige weigering. Nochtans kan de bloed-

proef nooit onder dwang verricht worden. Over de bloedproef zelf, zie verder — in verband met het 1,5 — misdrijf.

Alhoewel het alcoholgehalte, zoals aangestipt, slechts een relatief gegeven is ten opzichte van het wettelijk begrip dronkenschap, toch wordt het verrichten van de bloedproef in het algemeen aanbevolen als bijkomend bewijsmiddel. De vraag dient echter gesteld in hoever deze proef nog noodzakelijk is in het concreet geval dat andere elementen voldoende toelaten te besluiten tot dronkenschap en of een weigering in dit geval ook strafbaar is. Dit is juist het probleem dat wij wensen te onderzoeken.

§ 3. *Strafrechtelijke fundering*: een verkeersdelikt.

Het anti-sociaal karakter van de openbare dronkenschap zal niemand nog betwisten. Een dronkaard op straat ergert de vreedzame burgers en verspreide dronkenschap ondermijnt de volksgezondheid. De strijd tegen het alcoholisme is gebaat met een strenge be- teugeling van de openbare dronkenschap.

De omstandigheid dat de dronkenschap zich voordoet bij het besturen van een voertuig of het geleiden van een rijdier maakt dit misdrijf tot een verkeersdelikt. De bepalingen van dit delikt werden nu trouwens opgenomen in de wetgeving op de politie van het vervoer. Het is inderdaad onduidelijk geworden dat iemand aan het verkeer deelneemt op een wijze dat hij een onmiddellijk gevaar oplevert voor zijn medemens, niet zozeer wegens een ongeschiktheid tot sturen als wegens het gebrek aan voortdurende controle over zijn handelingen zelf.

In 1956 gaven in ons land 132.327 verkeersongevallen aanleiding tot een strafrechtelijke vervolging. Hier- van werden 4.063 ongevallen toegeschreven aan de invloed van alcohol, hetzij nog geen 3% (17). Dit lijkt niet bijzonder veel, doch het betreft hier ongetwijfeld gevallen waarin de dronkenschap de duidelijk aan- wijsbare oorzaak is geweest. Bovendien zijn juist die ongevallen, hoe gering ook in aantal, bijzonder geken- merkt door de erge gevolgen van dodelijke afloop of zeer ernstige verwondingen. Zij brengen het gemoed in opstand omdat zij niet zozeer te wijten zijn aan een onvoorzichtigheid, maar wel aan de min of meer op- zettelijke wil van de bestuurder, die een onredelijke hoeveelheid alcoholhoudende dranken wetens en wil- lens heeft ingenomen.

Dit verkeersdelikt is echter geen materieel doch een formeel delikt, vermits het enkel bestaat in een gevaarscheping en geen enkel concreet rechtsgoed krenkt, tenzij wanneer het oorzaak is van een verkeersongeval. De verkeersveiligheid is immers geen rechtsgoed als het leven, de persoonlijke vrijheid, de lichamelijke integriteit, de eer, de eerbaarheid, de eigendom enz., maar een sociale voorwaarde die de overheid onophoudelijk dient te verbeteren in het belang van allen. De strafrechtelijke fundering is dan ook gelegen in de beteugeling, niet van een concrete rechtskrenking, maar van een concrete gevaarscheping, die bovendien een verzwarende omstandigheid is van de reeds op zich zelf onduidelijke openbare dronkenschap.

Deze vorm van openbare dronkenschap die de verkeersveiligheid in het gedrang brengt werd trouwens door de nieuwe wet met strengere straffen beteugeld. De oude regeling (art. 3 Besluitwet 1939) voorzag een gevangenisstraf van 8 dagen tot een maand en/of een geldboete van 26 tot 100 frank. Thans (art. 2-4 wet 1899) is een gevangenisstraf voorzien van 15 dagen

tot 3 maanden en/of een geldboete van 100 tot 500 frank (18). Daarenboven werd een meer doeltreffende, maar vrij ingewikkelde, regeling ingevoerd inzake de ontzetting uit het recht tot sturen met mogelijkheid van tijdelijke oplegging en zelfs verbeurdverklaring van het voertuig (19).

Samenvattend kan dus gezegd worden dat ten aanzien van de dronkenschap aan het stuur de wetgever van 1958 dit misdrijf gemaakt heeft tot een verkeersdelikt, de vaststelling ervan vergemakkelijkt heeft door het bijkomend bewijsmiddel van de bloedproef en de sankties aangepast heeft.

Hoofdstuk II. — *Alcoholmisbruik aan het stuur.*

Naast een strenger verbod van dronkenschap aan het stuur heeft de nieuwe wet (art. 2-3 lid 1 wet 1899) een alcoholmarge ingevoerd, waarbij het niemand meer toegelaten is te sturen, ongeacht zijn persoonlijk resistentie- of adaptatievermogen.

« Het ontwerp voert dus een nieuwe overtreding in ten laste van de bestuurder van welk voertuig ook op de openbare weg, wanneer de ontleding van zijn bloed een hoeveelheid alcohol van ten minste 1,5 gr. per duizend aanwijst ». (Commissieverslag Kamer, op. cit., p. 2).

§ 1. *Hoofdbestanddeel van het misdrijf*: de alcoholgrens.

Maakt zich schuldig aan alcoholmisbruik hij die op de door de wet bepaalde wijze aan het verkeer deelneemt op een ogenblik dat hij, ten gevolge van het innemen van alcoholische dranken, een alcoholhemie bezit van ten minste 1,5 gr. per duizend.

De alcoholhemie moet nochtans te wijten zijn aan alcoholische dranken en niet aan geneesmiddelen (20). De verboden dosage is 1,5 gr. per duizend milliliter bloed en niet per duizend gram. Gezien de grotere dichtheid van bloed zou 1,5 gr. per duizend gr. bloed gelijk staan met 1,59 gr. per duizend milliliter (21).

Het misdrijf is aanwezig zodra de alcoholgrens bereikt is. Het uitwendig gedrag van de betrokkene speelt geen rol. Zijn stuurvastheid of geschiktheid wordt niet onderzocht en het is niet vereist dat hij enige intoxicatie vertoont. Daarom geven wij de voorkeur aan de benaming « alcoholmisbruik » boven de kwalificatie « intoxicatiemisdrijf ».

In verband met het ogenblik waarop het strafbaar gehalte moet aanwezig zijn rijzen enkele moeilijkheden (zie verder). Meestal neemt men echter het ogenblik van het verkeersongeval, vermits slechts dan de bloedproef op straffe van sankties kan bevolen worden.

Het is duidelijk dat wie dit verboden alcoholgehalte in zijn bloed heeft tevens de kentekenen van dronkenschap kan vertonen, in de zin door de rechtspraak gevestigd. Vandaar het probleem van de eendaadse samenloop, dat verder onderzocht wordt.

§ 2. *Wijze van vaststelling*: alleen de bloedproef.

Vermits alcoholmisbruik alleen voorhanden is wanneer een bepaald bloedalcoholgehalte (minstens 1,5) bij iemand aangetroffen wordt, kan dit misdrijf uitsluitend vastgesteld worden door middel van de bloedproef.

« Hier berust de vaststelling van het misdrijf uitsluitend op de uitslag van de bloedontleding en vergt ze het verrichten van de bloedproef. Het klinisch

onderzoek, de vaststellingen van gerechtelijke politie worden als zodanig niet uitgesloten want zij blijven nuttig om de door de scheikundige methode verschaft bevindingen te steunen en het is ook van voren af aan niet uitgesloten dat de vermoede delinquent zich in staat van kennelijke dronkenschap bevindt. » (Mem. v. Toel., op. cit., p.p. 6 en 7.)

De verplichte bloedproef werd dan ook samen met dit misdrijf in onze wetgeving opgenomen. Wie zich aan deze proef onttrekt verhindert op absolute wijze de vaststelling van dit misdrijf, zodat de wetgever zich verplicht zag deze weigering te bestraffen indien ze gebeurt zonder wettige redenen. Aangezien deze proef ter vaststelling van de dronkenschap daarentegen slechts een bijkomend bewijsmiddel is, valt onmiddellijk het verschil in noodzakelijkheid op van dit bewijsmiddel ten aanzien van de twee alcoholdelikten. Hiermede dient ongetwijfeld rekening gehouden bij de beoordeling van de strafbare weigering (zie verder).

Nopens de bloedproef als bewijsmiddel worden soms wel bedenkingen gemaakt. Hieronder volgen er een drietal.

1. *Waarborgen en controle.*

Een bekende vraag is te weten in hoeverre de deskundige in staat is de alcohol voortkomende van drankgebruik uit een genomen bloedstaal te doseren. Wordt de bekomen uitslag niet vervalst onder invloed van ingenomen geneesmiddelen of van een ziekelijke toestand van de verdachte?

Volgens Prof. Moureau kan elke vergissing ten gevolge van diabetes vermeden worden door enkele praktische middelen. Ook kan een ontledingmethode gevonden worden die de uit de aanwezigheid van aceton en van diaceetzuur voortvloeiende oorzaak van vergissing uitschakelt. Het zou overigens vaststaan dat slechts bij een ernstige aantasting een voldoende dosis reductiestoffen aanwezig is, terwijl zulke gevallen niet onopgemerkt blijven (22).

Ook de invloed van het ontsmettingsproduct dat bij de bloedproef gebruikt wordt kan uitgeschakeld worden en de wetgever heeft ten aanzien van dit alles ernstige waarborgen willen bieden door een technisch verantwoorde methode van bloedafname en -ontleding op te leggen (23).

Het blijft echter een feit dat de verdachte hierover slechts weinig controle heeft, ondanks zijn theoretisch recht om op eigen kosten een geneesheer naar keuze bij de bloedproef te doen aanwezig zijn of een tweede analyse te laten verrichten in hetzelfde laboratorium, eventueel onder toezicht van een door hem gekozen technisch raadsman, of in een ander laboratorium (24). In dit verband wordt soms opgemerkt dat het voor een betere controle op de bloedanalyse aangewezen zou zijn drie bloedstalen te nemen, één voor het Parket, één voor de verdachte en één voor de griffie, naar analogie met de controle op de eetwaren. Ook zou de deskundige zich niet mogen tevreden stellen met het louter vermelden van het resultaat, maar nadere uitleg dienen te verschaffen over de door hem gevolgde methode (25). Naast de verplichting van de overheid, de voorwaarden van een onberispelijke bloedafneming te bepalen, wordt ook de noodzaak beklemtoond de identiteit der genomen bloedstalen te verzekeren (26). Mede in verband met deze laatste laboratoriumfouten (vergiftiging nopens etiketten) ware het niet geheel overbodig twee bloedstalen te nemen, bestemd voor twee verschillende laboratoria.

2. Het alcoholgehalte vóór en na de bloedafname.

Het is van belang het alcoholgehalte nauwkeurig te kunnen bepalen zowel vóór als na het tijdstip waarop de bloedproef verricht werd, namelijk met het oog op het ogenblik dat de betrokkene bestuurt of geleidt (art. 2-3 wet 1899).

Vóór de afname: dit zal meestal zijn op het ogenblik van het verkeersongeval naar aanleiding waarvan de bloedproef werd verricht. Het is althans een vast gebruik de opzoekingen niet verder te zetten. Na de afname: dit zal zijn gedurende de twee uren na het verzoek buiten een verkeersongeval gedaan en strekkende tot het staken van het sturen of het laten verrichten van de bloedproef (art. 2-3 lid 2, wet 1899). In verband met deze moeilijkheden, zie verder.

Volgens Prof. Moureau neemt het alcoholgehalte van het bloed af met gemiddeld 0,15 gr per uur. Bij sommige personen is dit 0,20 gr, bij andere 0,08 gr. De wet noch de uitvoeringsbesluiten hebben een vast coëfficiënt voor deze eliminatiesnelheid vastgesteld. Op deze leemte werd reeds duidelijk gewezen door de heer Politierichter te Mol, die wegens twijfel tussen de experten het coëfficiënt 0,15 weigerde te aanvaarden en op die wijze de verdachte kon vrijspreken (27).

Prof. Moureau laat echter opmerken dat deze eenvoudige berekening niet geldig is indien het ongeval plaats greep enige minuten nadat voor de laatste maal alcohol ingenomen werd. In dit geval dient een meer ingewikkelde berekeningswijze gebruikt te worden, die zowel rekening houdt met de nog aan gang zijnde resorptie als met de eliminatie (28). Deze resorptiefase wordt geschat op anderhalf uur. Prof. Froentjes in Nederland, die een uitgebreid onderzoek deed met proefpersonen, stipt echter aan dat deze resorptiefase een uur langer kan duren bij personen die drinken op een gevulde maag (29).

3. De bloedproef en de geneesheer.

De bloedproef stelt ook deontologische problemen. De geneesheer die op verzoek van de belanghebbende de eerste zorgen toediende is gehouden door het beroepsgeheim. Vaststellingen door deze gedaan, met inbegrip van de bloedproef, kunnen moeilijk tegen de verdachte aangewend worden. Inlichtingen op deze wijze door de politie bekomen kunnen als onregelmatig beschouwd en om die reden uit de debatten geweerd worden (30). Een andere vraag is echter te weten of de aangezochte geneesheer zou mogen weigeren de bloedproef te verrichten onder voorwendsel dat hij de huisdokter van de verdachte is of aan deze de eerste zorgen heeft toegediend.

Vóór de invoering van de verplichte bloedproef (31) waren gezaghebbende medici van oordeel dat de geneesheer die de gewonde verdachte verzorgt door het feit zelf zijn behandelende geneesheer wordt en zich derhalve, omwille van het beroepsgeheim, van het verrichten van de bloedproef dient te onthouden (32).

Wat de deskundige betreft, die op verzoek van de verdachte tot een tweede analyse overging, bestaat er geen verplichting de uitslag, die voor de verdachte nadeliger kan zijn dan de eerste analyse, aan het Openbaar Ministerie bekend te maken. Volgens art. 10 lid 3 (K.B. 10 juni 1959) is de deskundige, belast met de tweede analyse, enkel verplicht de gerechtelijke overheid in kennis te stellen van de mededeling aan de verdachte van de uitslag. De uitslag zelf dient niet kenbaar gemaakt. Dit is ook de zienswijze van de Heer Minister van Justitie blijkens een rondschraven van het parket-generaal te Gent (33).

§ 3. Strafrechtelijke fundering: een relatief alcoholverbod.

Het oorspronkelijk doel van de wetgever was de lichtere graden van alcoholbeïnvloeding te bestraffen.

«De bestraffing van de dronkenschap als dusdanig strekt zich inderdaad niet uit tot de eenvoudige vorm van alcoholische intoxicatie, alhoewel deze voldoende is opdat de bestuurder van een voertuig een werkelijk openbaar gevaar zou gaan betekenen...»

...«Er bestaat dus een staat van alcoholische intoxicatie die, wanneer hij niet gelijk te stellen is aan de kennelijke dronkenschap, als dusdanig niet doelmatig kan bestraft worden op grond van het stellig recht, alhoewel hij onder de strafwet valt wanneer hij in verband staat met het verrichten van gevaarlijke bezigheden.» (Mem. v. Toel., op. cit., p.p. 4 en 5.)

Deze lichtere graden vergroten het risico verbonden aan het sturen.

«Toch moet deze alcoholische intoxicatie, die geen klaarblijkende dronkenschap is, beteugeld worden, alleen maar omdat het verbruik van alcohol het risico verergert dat met het besturen van een voertuig gepaard gaat, wegens het verzwakken van de aandacht en van de geschiktheid om snel een beslissing te nemen of te reageren, eigenschappen die bij het sturen volstrekt noodzakelijk zijn.» (Commissieverslag Kamer, op. cit., p. 2.)

Deze werkelijke ongeschiktheid, veroorzaakt door kleine hoeveelheden alcohol, kon nochtans reeds beteugeld worden door art. 10, lid 3 en lid 4 van de Wegcode (34), doch deze strafregel werd om diverse redenen ontoereikend geacht.

«Ongetwijfeld kan zulke alcoholische intoxicatie gestraft worden als overtreding van de wegcode, waarvan art. 10, lid 4, bepaalt dat „elk bestuurder moet kunnen sturen en de vereiste lichaamsgeschiktheid en de nodige kennis en bedrevenheid moet bezitten». Is deze maatregel, die, zo er bij het ongeval geen personen betrokken zijn, normaal gesproken, geen gelegenheid biedt om de vervallenverklaring van het recht tot sturen uit te spreken, wel doelmatig? Dit is moeilijk aan te nemen als men daarbij overweegt dat de ongeschiktheid, waartoe het gebruik van een overdreven hoeveelheid alcohol aanleiding geeft, het gevolg is van een vrijwillig feit.» (Mem. v. Toel., op. cit., pp. 4 en 5.)

Toch is het niet deze aanwezige ongeschiktheid zelf die door de nieuwe wet beteugeld wordt. Zoals reeds gezegd kan immers een persoon met een alcoholhemie van 1,5, in wellicht niet geheel uitzonderlijke omstandigheden, nog voldoende controle hebben over zijn handelingen en zelfs vrij zijn van ieder persoonlijke hinder bij het sturen, zodat van een ongeschiktheid of vergroting van het risico in concreto niet altijd sprake kan zijn, hetgeen wel het geval is bij dronkenschap.

«Ook al is dat risico, bij een graad van 1,5 gr. — misschien ten gevolge van sommige bijzondere omstandigheden die zich niet altijd zullen voordoen — bij een bepaalde persoon niet aanwezig, toch is het geenszins onrechtvaardig zo iemand te straffen als degene die bij dezelfde graad onder de invloed van de alcohol is.» (Commissieverslag Kamer, op. cit., p. 5.)

Zal er niet steeds een zekere verminderde geschiktheid tot sturen aanwezig zijn, wetenschappelijk gezien is echter bij iedereen, zij het dan in verschillende mate, zelfs bij zeer geringe doses een verandering in de reacties aanwijsbaar. Deze haast niet merkbare beïnvloeding noemt men reeds intoxicatie. Nochtans wordt

zelfs deze intoxicatie als dusdanig niet door de wet vereist. Het tamelijk hoog alcoholgehalte van 1,5 gr. per duizend is zelfs, wettelijk gezien, geen vermoeden hiervan. Men mag immers het tegendeel niet bewijzen en de techniek van vermoedens juris et de jure moet in het strafrecht zoveel mogelijk geweerd worden.

Er moet echter toegegeven worden dat onze wetgever het strafbaar gehalte enigszins scrupuleus hoog heeft gesteld in vergelijking met het promillage van 1 gr. in Zwitserland, 0,8 gr. in Zweden en 0,5 gr. in Noorwegen en Finland. Hiermede heeft de wetgever zijn aanvankelijke bedoelingen n.l. de bestraffing van de effectief gevaarlijke alcoholbeneveling buiten de dronkenschap, niet willen prijsgeven.

«Als basis voor de telastlegging welke de opstellers van het ontwerp voorstellen in de wet in te voegen, hebben ze enkel de hoge verhouding van 1,5 gr. per duizend willen voorstellen om als onbetwist en onbetwistbaar te kunnen weerhouden dat zulke alcoholhemie bij om het even wie storingen in de gedragingen teweegbrengt, ook al vertoont hij een uitzonderlijk weerstandsvermogen tegen de alcoholische intoxicatie om reden bijvoorbeeld van de gewenning (bij brouwersgasten o.a.).» (Mem. v. Toel., op. cit., p. 6).

Alhoewel in de meeste gevallen een lichte intoxicatie zal voorhanden zijn, is het toch niet tegen dit werkelijk en aanwezig gevaar in concreto dat de straf gericht is.

«Wat gestraft wordt is immers niet de dronkenschap of de alcoholintoxicatie op zich zelf, maar enkel het feit dat men een aan het besturen van een voertuig inherent verbonden risico verergert doordat men zich, door het gebruik van alcohol, bloot stelt aan het gevaar, niet meer te beschikken over de nodige vermogens om nog te sturen.» (Commissieverslag Kamer, op. cit., pp. 4 en 5).

Het ingenomen standpunt is het volgende: de dronken bestuurder zal steeds een gevaar zijn voor de verkeersveiligheid; de gebruiker van kleine hoeveelheden alcohol kan het zijn en zal het misschien meestal zijn indien het gehalte minstens 1,5 bedraagt. Wat men aan deze laatste dus kan verwijten is het niet in acht nemen van de regels die in het algemeen het risico trachten te verminderen. soms spreekt men in dit verband van een speciale dolus⁽³⁵⁾. Moet men echter aannemen dat wie zich aan deze voorschriften niet stoort, zich schuldig maakt aan een grove onvoorzichtigheid, die eventueel het verhaal toelaat van de verzekeringsmaatschappij op grond van de zware fout van de verzekerde?

Deze problemen zijn in verband met de bloedproef nog onvoldoende bestudeerd geworden⁽³⁶⁾. Toch is ons reeds een vonnis bekend, waarin voorgehouden wordt dat, indien dronkenschap de zware fout van art. 16 wet 11 juni 1874 kan uitmaken, een veroordeling wegens de intoxicatiegraad van 1,5 gr per duizend hiermede niet gelijk te stellen is⁽³⁷⁾. Onvoorzichtigheden of fouten, die de aansprakelijkheid voor de schade in het gedrang brengen, worden integendeel gemakkelijk aangenomen, zelfs indien de verdachte vrijgesproken wordt van dronkenschap en geen enkele andere veroordeling tot straf oploopt⁽³⁸⁾.

Uit het voorafgaande blijkt dus dat niet de feitelijke ongeschiktheid zelf, noch het werkelijk geïntoxiceerd zijn de basis vormen van de strafbaarheid van het 1,5-misdrijf, maar wel het gebruik zelf van een bepaalde dosis alcohol. Deze politiek die aldus door onze wetgever gevolgd wordt wortelt in de opvatting dat alcoholgebruik en snelverkeer een misdadige combi-

natie is⁽³⁹⁾. Hierbij blijven de woorden van de heer Stafhouder Meester Collignon het overwegen waard:

«Au point de vue répressif, pour sauver des milliers de vies humaines, ce n'est pas l'ivresse seule qu'il faut chasser du volant, c'est toute l'intoxication alcoolique quelle elle soit la teneur.»⁽⁴⁰⁾

De inzichten van de wetgever, hoewel oorspronkelijk eerder beperkt, zoals hoger aangeduid, gaan nochtans duidelijk in die richting.

«Door het feit dat men verplicht is een reglementering te eerbiedigen welke voorzichtigheid gebiedt en welke eventueel eenvoudige nalatigheden of tekortkomingen van de aandacht bekeurt, begaat men voorzeker een zwaardere fout en tast men het door de wet opgelegde principe zelf van de tucht aan door in zulke mate alcohol in te nemen dat, normaal gesproken, de vereiste vermogens er door aangetast worden. Om de strafmaatregel te verantwoorden is het niet de uitslag die in overweging wordt genomen, maar wel de anti-sociale daad die normaal het geduchte gevolg teweegbrengt.» (Mem. v. Toel., op. cit., p. 5.)

Er werd dus een algemene regel ingevoerd om een gevaar te bestrijden dat zich bij de meeste bestuurders openbaart. Deze regel bestaat in het opleggen van een relatief alcoholverbod aan alwie op een openbare plaats een voertuig bestuurt of een rijdier geleidt. Niet anders werd tewerk gegaan toen de regel ingevoerd werd, waarbij het verboden is een motorrijtuig te besturen aan alwie de volle leeftijd van achttien jaar niet bereikt heeft, zonder dat hierbij een vermoeden gevestigd wordt dat dezen per se ongeschikt zijn te sturen⁽⁴¹⁾. De doelmatigheid van een dergelijk relatief alcoholverbod dient echter nader onderzocht te worden.

§ 4. Doelmatigheid van dit relatief alcoholverbod.

Het volstaat niet een verbod in te voeren indien men niet in staat is dit verbod behoorlijk te doen naleven. In dit verband worden hier ook enkele moeilijkheden besproken die hoger reeds werden aangeduid.

1. Onzekerheid nopens het plegen van het delikt.

Het is voor de betrokkenen moeilijk uit te maken wanneer ze in feite dit beperkt alcoholverbod overtreden en zich dus van het sturen dienen te onthouden. Het verbod een motorrijtuig te besturen onder een bepaalde leeftijd is daarentegen een duidelijk in acht te nemen regel.

Ten aanzien van het drankgebruik zijn nochtans enkele schattingen aanvaard nopens de teweeggebrachte alcoholgehalten in het bloed. Zo heeft men gevonden dat 1 liter bier van 4° een gehalte van 0,70 gr per duizend veroorzaakt bij een persoon met een lichaamsgewicht van 70 kgr. Een halve liter wijn van 10° geeft 0,95 gr, een kwart liter porto van 18° geeft 0,85 gr en 100 cc likeur van 40° geven 0,76 gr. Een maaltijd die gepaard gaat met het drinken van volle wijn zou pas dan een alcoholgehalte van 1,5 gr tot gevolg hebben wanneer het gebruik waarlijk de maat van het welvoeglijke te buiten gaat. Zulk gehalte, zo merkt men op, kan dan ook geen verrassing zijn voor iemand die zo overdreven gedronken heeft⁽⁴²⁾.

Het blijft niettemin bij vage berekeningen en het strafbaar stellen van «het overdreven drankgebruik» kan bezwaarlijk een preciese en doelmatige strafregel genoemd worden. Dit euvel heeft echter ook zijn voordelen. Het kan de voorzichtige weggebruiker tot

een zo gering mogelijk alcoholgebruik aanzetten. Voor anderen nochtans zal dit onduidelijk verbod maar weinig preventieve waarde bezitten.

Eigenlijk moest de weggebruiker steeds voor ogen kunnen houden: niet sturen na alcoholgebruik of geen alcohol tijdens het sturen. Dergelijk absoluut verbod kan echter niet wettelijk opgelegd worden. Dat sommige landen, zoals aangestipt, de alcoholgrens zeer laag hebben kunnen stellen, is wellicht niet vreemd aan een verworven graad van discipline, die de bevolking aldaar zich op het stuk van verkeerszaken heeft weten op te leggen. Ofwel betekent het een reactie van de overheid tegen erge toestanden van alcoholmisbruik, zoals naar het heet nog in Zweden het geval zou zijn. Alcoholgebruik en verkeersveiligheid zijn nochtans meer een zaak van publieke of sociale moraal dan van strafrechtelijke ordening. Een wettelijke regeling zal steeds omslachtig en ontoereikend zijn. Deze is evenwel noodzakelijk om de grofste misbruiken en de meeste gevaren tegen te gaan en om de burgers geleidelijk te brengen tot meer « verzachte zeden ».

2. Het vereiste van een verkeersongeval.

De verplichte bloedproef kan slechts bevolen worden bij een verkeersongeval (art. 4bis wet 1899). Vele delinquenten zullen bijgevolg een bekeuring of bestraffing ontlopen, want men kan gemakkelijk het alcoholverbod (1,5) overtreden zonder een verkeersongeval te veroorzaken of erin betrokken te zijn.

« Moet dan het nemen van bloedproeven ook niet worden toegestaan buiten elk ongeval om? Men zou bijvoorbeeld steekproeven kunnen verrichten met behulp van de alcotest en de bloedproef doen, als het resultaat positief is.

» In verband hiermede wordt gevreesd dat deze handelwijze aanleiding zou geven tot misbruiken vanwege sommige vertegenwoordigers van de bevoegde politieoverheid. Daar anderzijds de alcotests reeds bij een heel geringe dosis, bijvoorbeeld bij 0,30 per duizend, reageren, bestaat het gevaar dat de politieoverheid het nemen van de bloedproef nodeloos beveelt. Deze laatste dient dus niet te worden toegestaan buiten een ongeval.» (Commissieverslag Kamer, op. cit., p. 5.)

Deze principiële onmogelijkheid de bloedproef te bevelen buiten een verkeersongeval brengt sommigen tot de gedachte dat niet alleen de vaststelling van het nieuwe misdrijf aldus beperkt wordt, maar dat ook het element verkeersongeval een essentieel bestanddeel van het nieuwe misdrijf uitmaakt. Zelfs in de Senaatscommissie werd een overweging van die aard gemaakt.

« In feite zou de definitie van het nieuwe misdrijf, zoals deze voorkomt in het eerste lid van het nieuwe art. 2-3 van de wet van 1899, onder voorbehoud van hetgeen bij het tweede lid zal worden gezegd, moeten aangevuld worden met een tweede bestanddeel nl. dat degene bij wie overdreven alcoholgebruik is vastgesteld, in een verkeersongeval betrokken is.

Deze leemte wordt nochtans ten dele aangevuld door het invoeren van een ander nieuw misdrijf dat met het eerste verbonden is.» (Commissieverslag Senaat, op. cit., p. 3.)

Deze zienswijze komt echter niet tot uitdrukking in de afgekondigde wettekst, die integendeel duidelijk over twee verspreide artikelen, enerzijds het delikt omschrijft in al zijn bestanddelen (art. 2-3, lid 1) en anderzijds de modaliteiten bepaalt inzake het aan te wenden onderzoeksmiddel tot vaststelling van het elders omschreven delikt (art. 4bis).

Het leggen van het verband tussen deze twee artikelen heeft echter, afgezien van een niet aanvaardbare uitbreiding van de deliktbestanddelen, toch zijn invloed op de opvatting dat men voor het berekenen van het alcoholgehalte niet verder mag teruggaan dan het ogenblik van het ongeval.

Hier vertoont zich werkelijk een eigenaardigheid. Het wettelijk vereiste van strafbaarheid, omschreven in voornoemd artikel 2-3, lid 1, luidt « ten minste 1,5 gr per duizend alcohol in zijn bloed heeft op het ogenblik dat hij bestuurt of geleidt ». Bovendien is de wetenschap in staat het alcoholgehalte te berekenen zowel vóór als na de bloedafname (zie hoger). En toch wordt in de regel slechts vervolgd voor zover de overtreding bestond op het ogenblik van het ongeval. Het is nochtans best mogelijk dat iemand in overtreding is, d.i. stuurt met 1,5 gr in zijn bloed, vooraleer hij in een ongeval betrokken is en het niet meer is op het ogenblik zelf van het ongeval doordat zijn alcoholcurve beneden 1,5 is gaan dalen. Waarom zou deze persoon door dit toeval straffeloos worden? Men zou kunnen aanvoeren dat de bloedproef enkel mag strekken tot vaststelling van de alcoholconcentratie op het ogenblik dat deze proef uitzonderlijk kan bevolen worden en dat men derhalve met de gegevens van vóór het ongeval geen rekening mag houden. Deze stelling, die onhoudbaar is, komt trouwens neer op het aanvaarden van de hoger genoemde verwerpelijke uitbreiding der bestanddelen van het nieuw delikt en op de aftakeling van de efficiënte en de preventieve kracht van de nieuwe wet.

De mogelijkheid tot investigatie is inderdaad reeds beperkt genoeg, nl. slechts bij een verkeersongeval, zonder dat men de gegevens, die een onderzoek bij die gevallen kan verstrekken, nog zou beperken tot het ogenblik zelf van het ongeval.

3. De overtreding na een verwittiging.

Om aan het euvel van deze beperkte aanwending van de verplichte bloedproef te verhelpen heeft de wetgever aan dezelfde ambtenaren de bevoegdheid gegeven de bestuurders, die tekenen vertonen van alcoholbeïnvloeding, aan te manen ofwel het sturen te staken gedurende twee uren (43) ofwel de bloedproef te laten nemen. Weigert men « één van beide aanmaningen op te volgen, dan maakt men zich schuldig aan het omisdiedelikt van art. 2-3, lid 2 wet 1899 (44).

Deze wellicht elegante compromisoplossing tussen de voorstanders van een zo ruim mogelijke toepassing van de bloedproef en de verdedigers van de individuele vrijheid tegen mogelijke misbruiken van de overheid, maakt dit stuk verkeersrecht niet eenvoudiger.

Laten wij eerst opmerken dat deze bepaling voor een groot deel de waarborgen ongedaan maakt, die in lid 1 van hetzelfde artikel ten gunste van het ongestoord genot van de weggebruikers werden gegeven, nl. geen bevel van bloedproef tenzij bij verkeersongeval.

« Deze bepaling, hoe goed gevonden ook, heeft bij de Commissieleden een zekere vrees gewekt. Er zijn leden die bang zijn dat sommige agenten van deze bevoegdheid gebruik zullen maken om de mensen te plagen en dat hun verzoek, zelfs voor de bestuurders die overtuigd zijn van de gunstige uitslag van de proef, praktisch tot gevolg zal hebben dat zij in elk geval twee uur tijd moeten verliezen, indien de bloedproef niet in de nabijheid kan gebeuren. » (Commissieverslag Senaat, op. cit., p. 3.)

Verder stellen zich een paar vragen. Wat gebeurt er indien de betrokkene een bloedstaal heeft laten

nemen, waarvan de ontleding de overtreding van de alcoholgrens aantoonst? Hierover bepaalt art. 2-3, lid 2, helemaal niets, zodat de toepasselijkheid zich opdringt van art. 2-3, lid 1 en de betrokkene bijgevolg strafbaar zal zijn omdat hij, op een ogenblik dat hij stuurt of geleidt, ten minste 1,5 gr per duizend in zijn bloed heeft. Doch welk ogenblik dient hier in aanmerking genomen? Er zijn immers veel mogelijkheden: het ogenblik van de aanmaning, de ogenblikken voordien toen de betrokkene ook aan het sturen was of de ogenblikken nadien toen hij, ondanks de verwittiging, opnieuw aan het sturen is gegaan. Hier doet zich dus een analoge moeilijkheid voor als hierboven besproken in verband met de verplichte bloedproef bij een verkeersongeval.

« In de tweede veronderstelling (nota van de steller: zich tot de bloedproef lenen waarna hij zijn weg zal mogen voortzetten) is hij strafbaar, indien de bloedproef uitwijst dat hij zich in een toestand van vergiftiging bevond op het ogenblik dat hij, minder dan twee uur na het verzoek, plaats nam achter het stuur. » (Commissieverslag Senaat, op. cit., p. 3.)

Ook in een rondschriften van het parket-generaal te Gent wordt uiteengezet dat bij instemming met de bloedproef de persoon dient verwittigd te worden dat, indien de uitslag minstens 1,5 gr bedraagt, hij vervolgd kan worden, zo hij zich niet gedurende twee uren van het sturen onthouden heeft (45).

Wij zoeken tevergeefs enige steun voor deze zienswijze in beide bepalingen van de uitdrukkelijke wettekst van art. 2-3, die als volgt luidt:

« Art. 2-3. Met gevangenisstraf van acht dagen tot één maand, en met geldboete van 26 frank tot 100 frank, of met één van die straffen alleen, wordt gestraft, al wie op een openbare plaats een voertuig bestuurt of een rijder geleidt na alcoholische dranken in zodanige hoeveelheid te hebben gebruikt, dat het alcoholgehalte in zijn bloed op het ogenblik dat hij bestuurt of geleidt, ten minste 1,5 gr per duizend bedraagt.

Met dezelfde straffen wordt gestraft, al wie op een openbare plaats een voertuig bestuurt of een rijder geleidt, minder dan twee uren nadat hij door een in artikel 4bis bedoelde ambtenaar of beambte verzocht was zich ervan te onthouden wegens vertoonde tekenen van intoxicatie door alcohol, en zonder wettige reden geweigerd heeft een bloedproef te laten verrichten. »

Ten aanzien van deze bepalingen zijn wij van mening dat de zin van een duidelijke wettekst te verkiezen is boven de toelichting verstrekt in een van de Commissieverslagen. Deze toelichting scheidt verwarring waar ze het element wachttijd, dat uitsluitend verband houdt met het onverschuldigd weigeren van bloedproef, in verband brengt met het 1,5-delikt, dat zelfstandig beteugeld wordt door de bepaling van het eerste lid, die van toepassing is zodra uitgemaakt is dat iemand met 1,5 gr alcohol in het bloed aan het sturen is geweest, ongeacht de wijze waarop de bloedproef genomen werd, hetzij met instemming van de verdachte, hetzij op bevel van de overheid bij een verkeersongeval. Het betreft hier weer een verwarring tussen de elementen van het misdrijf en het onderzoeksmiddel daartoe. Het misdrijf zelf is uniform terwijl het aanwenden van het onderzoeksmiddel tweeërlei vormen aanneemt, nl. verplichte bloedproef bij verkeersongeval en uitnodiging tot de bloedproef in alle andere gevallen waar tekens van intoxicatie vertoond worden. Geeft men geen gevolg aan deze uitnodiging, dan zal deze weigering slechts tot strafbaarheid leiden indien de voor dit geval voorziene wachttijd niet in acht genomen wordt.

Waarom zou immers de strafbaarheid van het 1,5-delikt nu eens afhankelijk zijn van een verkeersongeval, dan weer van het niet in acht nemen van een wachttijd, terwijl de wettelijke bepaling toch duidelijk uniform is: op het ogenblik dat hij bestuurt of geleidt? De verwittiging bij het verzoek voorzien in art. 2-3, lid 2, zou integendeel een reden moeten zijn om het element « ogenblik dat hij bestuurt of geleidt » uit te breiden tot de twee uren na het verzoek, precies omdat men verwittigd was. Het heeft weinig zin een alcoholverbod in te voeren indien de overtreding slechts op twee ogenblikken strafbaar zou zijn, nl. dat van een verkeersongeval en dat, waarop men binnen de twee uren na een verzoek tot onthouding, opnieuw aan het sturen gaat (46).

Deel II. — Bijzondere vraagstukken.

Na de uiteenzetting over de twee alcoholdelikten aan het stuur kan thans een aanvang gemaakt worden met het onderzoek van twee bijzondere vraagstukken, nl. de eendaadse samenloop tussen de alcoholdelikten en de strafbare weigering van de bloedproef.

Hoofdstuk I. — De eendaadse samenloop tussen de alcoholdelikten.

De wet voorziet dus twee onderscheiden alcoholdelikten aan het stuur: dronkenschap (art. 2-4) en alcoholmisbruik (art. 2-3 lid 1). Het is duidelijk dat een persoon door eenzelfde gedraging deze twee misdrijven materieel kan plegen. Dronkenschap zal immers in de meeste gevallen gepaard gaan met een alcoholhemie van minstens 1,5 gr per duizend, echter niet altijd, vermits het mogelijk is dat iemand ook zonder dit reeds hoog gehalte de staat van dronkenschap heeft bereikt. De vraag is nu te weten of dit materieel samengaan van de bestanddelen van beide misdrijven voldoende is om deze samen te weerhouden. Laat de nieuwe wet dit toe?

Het onmiddellijk praktisch belang van deze vraag is eerder gering. Bij eendaadse samenloop kan inderdaad overeenkomstig art. 65 S.W.B. voor beide misdrijven samen slechts één enkele straf opgelegd worden, de zwaarste, dus in casu steeds de straf wegens dronkenschap aan het stuur. Nochtans is deze vraag onrechtstreeks van belang voor een ander probleem dat wij in hoofdstuk II hieronder behandelen, nl. de strafbaarheid van de weigering van bloedproef in geval van bewezen dronkenschap.

In de Memorie van Toelichting noch in de Commissieverslagen zijn beschouwingen gewijd aan dit vraagstuk. Rechtspraak hierover hebben wij evenmin gevonden. Ons onderzoek zal dus steunen op de techniek van de twee alcoholmisdrijven, de ratio legis en de algemene principes van het strafrecht. Dit probleem werd nochtans reeds opgemerkt en sommigen zijn van oordeel dat de twee delikten terzelfder tijd kunnen gepleegd worden en tegen de dader dienen weerhouden te worden, natuurlijk mits toepassing van een enkele straf (47).

Het probleem van de eendaadse samenloop stelt zich in dit verband niet alleen tussen de alcoholdelikten onderling. Er zijn een aantal aanverwante misdrijven die eveneens in materiële samenloop kunnen komen met de alcoholdelikten en ook onderling: sturen zonder in staat te zijn (art. 10 wegcode), openbare dronkenschap (art. 1, Besluitwet 1939) en het verrichten in die toestand van een bezigheid die voorzichtigheid vereist (art. 3, Besluitwet 1939).

1. De samenloop tussen de alcoholdelikten aan het stuur.

Op grond van de ratio legis en van de vereisten voor eendaadse of ideële samenloop dient de eendaadse samenloop tussen de twee alcoholdelikten aan het stuur verworpen te worden om de volgende redenen:

A. De ratio legis.

1) Het 1,5-misdrijf werd ingevoerd om diegenen te straffen die zich als bestuurder schuldig maken aan drankmisbruik, zonder dat ze in een toestand van dronkenschap verkeren. Voor wie wel in deze toestand is, blijft de beteugeling wegens dronkenschap gelden en deze alleen. Het overmatig drankgebruik is inderdaad thans in tweeërlei vormen strafbaar gesteld, de vorm van uitwendige dronkenschap en deze van inwendige vergiftiging of intoxicatie. Het volstaat één van deze twee vormen bij dezelfde persoon te beteugelen, de ergste of de minder erge.

2) In de beteugeling van de dronkenschap is impliciet begrepen de sanctie voor het 1,5-misdrijf. De wetgever heeft immers met beide misdrijven het niet gepast alcoholgebruik bij het sturen willen tegengaan. Aan beide misdrijven ligt een alcoholverbod ten grondslag. Het overtreden van dit verbod is als bestanddeel steeds terug te vinden in het misdrijf van dronkenschap, doch is slechts als dusdanig afzonderlijk strafbaar in geval van niet-dronkenschap indien een alcoholgebruik van minstens 1,5 gr. per duizend werd vastgesteld. Wettelijk is er dus slechts alcoholmisbruik vanaf een promillage van 1,5 behoudens het geval van dronkenschap, in welk geval dit misbruik verondersteld wordt.

3) Door het feit dronken te zijn heeft de dader het gevreesde gevaar geschapen. Gebeurde dit met of zonder het minimumgehalte alcohol van 1,5, zijn handeling is er niet gevaarlijker om noch meer anti-sociaal. Deze omstandigheid is dan ook irrelevant en de bijkomende betichting van het 1,5 misdrijf heeft dan ook geen enkele zin. Het ware nuttig na te gaan hoe het Openbaar Ministerie meestal de betichtingen formuleert. Logisch ware: beticht van het misdrijf van art. 2-4, minstens van het misdrijf van art. 2-3, lid 1.

4) De bloedproef is, in geval van tekenen van dronkenschap, nuttig en aan te bevelen, niet om naast de dronkenschap het 1,5-delikt te kunnen weerhouden, maar omdat de gevonden alcohol dosis een bijkomend bewijs oplevert ter vaststelling van de dronkenschap.

B. Vereisten voor de eendaadse samenloop.

Bepaalde vereisten voor de toepassing van de eendaadse samenloop zijn hier bovendien niet vervuld:

1) Het volstaat niet dat twee teksten betrekking hebben op eenzelfde gedraging. De twee teksten moeten twee verschillende strafbare materies regelen (48). Welnu, hier gaat het om twee alcoholdelikten aan het stuur, waardoor de overheid een concreet gevaar (bij dronkenschap) of een mogelijk gevaar (bij intoxicatie) voortspuitend uit het onredelijk gebruik van alcohol wil bezweren.

2) De ene tekst mag geen bijzondere toepassing zijn van een algemene wettekst, die hierdoor buiten werking gesteld wordt wanneer de bijzondere elementen voorhanden zijn (49). Welnu, het algemeen voorschrift

van het beperkt alcoholverbod (art. 2-3, lid 1) vindt zijn toepassing in het bijzonder voorschrift inzake dronkenschap, die een verzwarende omstandigheid zou kunnen genoemd worden van het overtreden van de alcoholgrens.

2. De samenloop met en tussen aanverwante delikten.

De reeds genoemde misdrijven geven aanleiding tot verscheidene gevallen van materiële samenloop. Het past hier het onderzoek tot deze misdrijven uit te breiden en na te gaan of ook hier slechts een misdrijf dient weerhouden te worden dan wel de voorkeur moet gegeven worden aan de toepassing van de eendaadse samenloop. In elk geval zal ook hier slechts één enkele straf kunnen uitgesproken worden.

a. De alcoholdelikten aan het stuur en de ongeschiktheid tot sturen (artt. 2-3 en 2-4 wet 1899 en art. 10 Wegcode).

In werkelijkheid zijn de alcoholdelikten aan het stuur een bijzondere vorm van tekortkoming aan het vereiste van voorzichtigheid en geschiktheid tijdens het sturen, zodat deze materie onttrokken is aan de toepassing van de wegcode. Daarom dient dan ook de eendaadse samenloop hier verworpen te worden, zelfs niettegenstaande het element van de plaats licht verschillend is voor de twee soorten misdrijven: openbare plaats voor de alcoholdelikten en openbare weg (strenger vereiste) voor art. 10 wegcode. De verwerping van de eendaadse samenloop is hier immers niet gesteund op de techniek van de verzwarende omstandigheid.

De rechtspraak heeft reeds herhaaldelijk in het verleden dit probleem behandeld, doch niet steeds met een grote duidelijkheid (50). We onderzoeken enkele uitspraken in chronologische volgorde.

Men kan een vage aanvaarding van het principe der eendaadse samenloop zien in het Cassatie-arrest van 5 oktober 1931 (51). De betwisting ging hier echter over de vraag of iemand, die in staat van dronkenschap een voertuig bestuurt, nog onder de toepassing valt van de wegcode betreffende het in staat zijn tot sturen, indien het eerste misdrijf verjaard is. Het Hof oordeelde dat deze verjaring de vervolging uit hoofde van het tweede misdrijf niet in de weg stond, maar heeft zich dus niet uitgesproken over de mogelijkheid ze samen te weerhouden.

Duidelijker is de beslissing van de heer Politie-rechter te Andennes in 1932 (52), waarin gezegd wordt dat het sturen in staat van dronkenschap zowel voorzien is door de wet op de openbare dronkenschap (toen art. 1 B 1/, wet 16 augustus 1887: in staat van dronkenschap een bezigheid verrichten die bijzondere voorzorgen vereist) als door het reglement op het wegverkeer (toen art. 5, lid 2, K.B. 26 augustus 1925: geschiktheid tot sturen), maar dat slechts één enkele straf, de zwaarste, moet toegepast worden, toendertijd deze inzake wegverkeer (mogelijkheid tot vervallenverklaring van het recht tot sturen).

De Correctionele Rechtbank te Bergen in 1932 (53) nam enigszins hetzelfde principe aan en besliste dat de betichting I (openbare dronkenschap) samenviel met de betichting III (niet in staat zijn te sturen) en paste één enkele straf toe. Hier gebeurde blijkbaar een verkeerde kwalificatie, want openbare dronkenschap en niet in staat zijn te sturen wegens dronkenschap maken één en hetzelfde misdrijf uit van dronkenschap aan het stuur (54).

Geen stelling ter zake werd genomen door het gekende Cassatie-arrest van 14 januari 1954 (55).

Daarin werd enkel beslist dat beginnende alcoholintoxicatie niet gelijk te stellen is met dronkenschap en alleen toepassing kan geven van de bepalingen van de wegcode inzake ongeschiktheid (toen art. 11 K.B. 1 februari 1934).

Ook de Correctionele Rechtbank te Aarlen in 1958 besliste niets dat rechtstreeks dit probleem betreft: ook hier werd bij gebrek aan voldoende bewijzen van de dronkenschap, toepassing gemaakt van het huidige art. 10, lid 3, wegcode (56).

Men kan dus na dit overzicht moeilijk beweren dat de rechtspraak vroeger duidelijk de eendaadse samenloop heeft anavaard. Wat er ook van zij, sedert de besluitwet van 1939 zou ons Hof van Cassatie een meer besliste houding aangenomen hebben en namelijk van mening zijn dat het vereiste van geschiktheid tot sturen (wegcode) op alle mogelijke gevallen toepasselijk is behalve op de staat van dronkenschap, die een eigen betuugeling kent (57).

Inzake het kwalificeren van de feiten weze hier nog aangestipt dat wel eens gevonnisd werd dat een vrijspraak voor openbare dronkenschap zonder herkwalificatie der feiten om ze te doen vallen onder de bepalingen van de wegcode, inzake voorzichtigheid en geschiktheid tot sturen, voor gevolg heeft dat het erga omnes — inclusief de verzekeringsmaatschappij — vaststaat dat de verdachte op het ogenblik van de feiten in staat was te sturen (58).

In dit verband is ook te vermelden een vonnis van de Correctionele Rechtbank te Luik in 1950, waarbij, ondanks de alcoholhemie van 2,05 gr. per duizend, de vrijspraak toegestaan werd, niet alleen voor dronkenschap aan het stuur maar ook voor het sturen zonder in staat te zijn daartoe (59). Nochtans kan men, alhoewel niet bevonden in staat van dronkenschap noch in een toestand van ongeschiktheid tot sturen, toch aansprakelijk zijn voor de schade wegens onvoorzichtigheid (60).

Tenslotte weze opgemerkt dat, sedert de nieuwe wet, niet alleen de bepalingen op de dronkenschap aan het stuur een uitdrukkelijk verkeerskarakter hebben gekregen, maar dat juist het 1,5-misdrijf werd ingevoerd omdat art. 10 wegcode ontoereikend werd bevonden voor alcoholtoestanden. Voortaan zal dus art. 10 wegcode nog slechts voor alle andere gevallen buiten het strafbaar drankgebruik gelden.

b. *Dronkenschap aan het stuur en openbare dronkenschap. (art. 2-4 wet 1899 en art. 1 Besluitwet 1939).*

Sedert lang wordt aangenomen dat in het misdrijf van dronkenschap aan het stuur, het element sturen een verzwarende omstandigheid is van de eenvoudige openbare dronkenschap (61). Het is dus volledig verboden en in strijd met de beginselen inzake eendaadse samenloop naast het misdrijf met de verzwarende omstandigheid ook nog het enkelvoudig misdrijf te weerhouden. Toch doen de rechtbanken zulks meestal, doch spreken dan natuurlijk maar één enkele straf uit. Zulk procédé is voor de verdachte over het algemeen niet nadeliger. Nochtans blijft het een juridische slordigheid, die men even goed kan vermijden: eendaadse samenloop tussen twee misdrijven, waarvan het ene een verzwarende omstandigheid van het ander vervat, is juridisch onmogelijk.

Het Hof van Cassatie besliste overigens reeds dat de rechter, die enerzijds vaststelt dat de verdachte op een openbare plaats in staat van dronkenschap was en anderzijds dat hij in die toestand een voertuig bestuurde, slechts één enkele kwalificatie mag weer-

houden, nl. dronkenschap aan het stuur. De rechter in kwestie had de feiten gesplitst in openbare dronkenschap en ongeschiktheid tot sturen (62).

c. *Dronkenschap aan het stuur en dronkenschap tijdens een bijzondere bezigheid (art. 2-4 wet 199 en art. 3 besluitwet 1930).*

Het zal niemand ontgaan dat art. 2-4 wet 1899 de dronkenschap betuugelt *tijdens het sturen*, terwijl het nieuwe art. 3 Besluitwet 1939 deze betuugelt *tijdens alle andere bezigheden* die voorzichtigheid of bijzondere voorzorgen vereisen. Deze twee misdrijven zijn dus, hoewel allebei de dronkenschap betreffend, voor verschillende omstandigheden bedoeld en dus niet op eenzelfde feit toepasselijk. Eendaadse samenloop is dus ook hier uitgesloten (63).

De oorspronkelijk ontworpen tekst (art. 3bis in het regeringsontwerp) voor het nieuwe art. 3 Besluitwet 1939 luidde: « Indien de in staat van dronkenschap verkerende delinquent *een andere bezigheid* verricht... ». Bedoeld wordt natuurlijk een andere bezigheid dan het besturen van een voertuig of het geleiden van een rijder (oud. art. 3 en tevens art. 3 in het regeringsontwerp). Ten gevolge van het overbrengen van het misdrijf van dronkenschap aan het stuur in de wet van 1899 viel het woordje « andere » vanzelfsprekend weg, evenwel zonder wijziging in de betekenis (64).

Om nog andere redenen is ook het parket-generaal te Gent van mening dat eendaadse samenloop hier uitgesloten is (65).

d. *Dronkenschap tijdens een bijzondere bezigheid en openbare dronkenschap (artt. 3 en 1 Besluitwet 1939).*

In zover men mag aannemen dat het verrichten van een bijzondere bezigheid op een openbare plaats moet gebeuren (66) bevat ook dit misdrijf, naast een verzwarende omstandigheid, alle elementen van het misdrijf van openbare dronkenschap, zodat ook hier de toepassing van de eendaadse samenloop onmogelijk wordt. Zo dit niet het geval is, dan kan men zich nog steeds afvragen of het wel in de zin van de wet ligt dat het misdrijf van openbare dronkenschap weerhouden wordt tegen iemand die reeds kan gestraft worden wegens dronkenschap in verband met een bijzondere bezigheid.

Tot slot moge hier als eindbeschouwing aangestipt worden dat wie het met de eendaadse samenloop niet zo nauw neemt, telkens wanneer het feit van dronkenschap aan het stuur als gevolg van een alcoholhemie van minstens 1,5 vaststaat, niet minder dan vijf misdrijven zal kunnen ontdekken: 1. dronkenschap aan het stuur (art. 2-4 wet 1899); 2. het 1,5-misdrijf (art. 2-3 lid 1 wet 1899); 3. openbare dronkenschap (art. 1 besl. wet 1939); 4. dronkenschap tijdens een bijzondere bezigheid (art. 3 besl. wet 1939); 5. niet in staat zijn een voertuig te besturen (art. 10 wegcode).

Het is evident dat dergelijke dagvaardingen geen zin hebben en alleen kunnen ingegeven worden door een gebrekkige kennis van de techniek der eendaadse samenloop. Uit het onderzoek van de toepassing van deze techniek in verband met de alcoholdelikten en aanverwante misdrijven dringen zich een paar besluiten op voor de eendaadse samenloop in het algemeen. Wij geven die hieronder met enkele woorden toelichting.

3. Criteria voor de eendaadse samenloop in het algemeen.

Men staat wel eens verbaasd over de vindingrijkheid waarmee de openbare aanklager beroep doet op het wettenarsenaal om in eenzelfde gedraging van de verdachte een reeks van afzonderlijke misdrijven te onderkennen.

Gaat het werkelijk om totaal van elkaar verschillende misdrijven die nochtans door één enkele gedraging (67) kunnen verwezenlijkt worden, dan is er geen bezwaar tegen het aanvaarden van de eendaadse of ideële samenloop. Al deze misdrijven kunnen dan weerhouden worden en de rechter zal met alle rekening houden bij het bepalen van de éne straf, die in toepassing van art. 65 S.W.B., voor al de inbreuken samen moet uitgesproken worden. De rechter zal echter gebonden zijn door de minimum- en maximumstraffen voorzien voor het zwaarste delikt. Het zal niet altijd gemakkelijk zijn het zwaarste delikt uit te kiezen.

Gaat het echter om misdrijven met verwante bestanddelen of die eenzelfde materie regelen in verschillende omstandigheden, die zich niet altijd samen voordoen, dan komt het erop aan tussen de mogelijke kwalificaties een keuze te doen en wel zo dat het ene misdrijf, dat men zal weerhouden, de volledige gedraging met de meest aangepaste straf beteugelt (68). Deze keus zal weer niet altijd gemakkelijk zijn, doch verdient toch de voorkeur boven het weerhouden van de verschillende kwalificaties, waartussen toch weer het zwaarste delikt moet gezocht worden.

Deze principes vinden ongetwijfeld een interessante toepassing inzake openbare dronkenschap, de alcoholmisdrijven aan het stuur en het ongeschiktheidsdelikt van de wegcode.

Juist omdat de wet op de openbare dronkenschap (wet 16 aug. 1887, art. B 1/) niet de aan het wegverkeer aangepaste straffen voorzagt, nl. het verval van het recht tot sturen (69), achtte de heer Politie-rechter te Andennes in 1932 eendaadse samenloop mogelijk tussen dronkenschap aan het stuur en de overtreding van de wegcode (K.B. 26 aug. 1925, art. 5 lid 2). Men leze de interessante noot van F.D. bij dit vonnis, waarin gewezen wordt op de toenmaals essentiële verschillen tussen de twee soorten misdrijven in kwestie (70).

Juist omdat de gevolgen van de inbreuk op art. 3 Besluitwet 1939 ontleend zijn aan de bestraffing van de dronkenschap aan het stuur (art. 2-4 wet 1899), dient het weerhouden van deze twee misdrijven samen, verworpen (71).

Juist omdat art. 2-3 lid 1 en art. 2-4 (beide wet 1899) het alcoholmisbruik aan het stuur beteugelen, weze het in verschillende vormen, en wel met dezelfde soort aangepaste straffen, is tussen deze misdrijven geen eendaadse samenloop mogelijk.

Hoofdstuk II. — De strafbare weigering van de bloedproef.

Voorafgaandelijk weze opgemerkt, dat zoals hoger reeds werd aangestipt, de nieuwe wet op twee wijzen de verdachte aanzet tot het laten verrichten van de bloedproef, terwijl in geen enkel geval de bloedproef met fysieke dwang kan verricht worden. De wet maakt inderdaad het onderscheid tussen de verplichte bloedproef op straffe van sankties en de uitnodiging tot de bloedproef onder verplichting anders een wachttijd voor het sturen in acht te nemen. Hier wordt

alleen gehandeld over de verplichte bloedproef op straffe van sankties.

§ 1. De strafbare weigering in het algemeen.

Ter zake luiden de wettelijke bepalingen als volgt :
« De procureur des Konings, de officieren van gerechtelijke politie, hulpofficieren van die magistraat, het personeel van het rijkswachtkorps, alsmede de ambtenaren en beambten van de plaatselijke politie kunnen bij een verkeersongeval, wanneer in hoofde van de vermoedelijke dader van het ongeval of van het slachtoffer indiciën van overtreding van art. 2-3, eerste lid, van art. 2-4 of van het eerste artikel van de besluitwet van 14 november 1939 betreffende de betuiging van de dronkenschap voorhanden zijn, een geneesheer opvorderen om op de persoon een bloedproef te verrichten.

Hij die zonder wettige reden weigert de bloedproef te laten verrichten wordt gestraft met de in artikelen 2-3 en 2-7, § 2, 2°, bepaalde straffen. » (art. 4bis wet 1 aug. 1899).

Dit onderzoeksmiddel is dus ingevoerd om de vaststelling mogelijk te maken of te vergemakkelijken van drie goed onderscheiden misdrijven : a) het 1,5-misdrijf, b) dronkenschap aan het stuur, c) openbare dronkenschap. Dit bij twee categorieën van personen (vermoedelijke dader of slachtoffer) en enkel in geval zich een verkeersongeval heeft voorgedaan.

De bloedproef mag bovendien slechts bevolen worden door welbepaalde ambtenaren en enkel indien er indiciën voorhanden zijn. Hiermede zijn waarborgen geboden tegen eventuele misbruiken.

De weigering wordt gestraft, doch het is opvallend dat : 1. de wet geen onderscheid maakt tussen de drie misdrijven tot vaststelling waarvan de bloedproef kan bevolen worden; 2. de wet evenmin bepaalt wat een wettige reden tot weigering is; 3. de straffen, op de weigering gesteld, dezelfde zijn als voor het 1,5delikt.

Deze verplichte bloedproef is werkelijk een innovatie en heeft voor gevolg dat in verkeerszaken de weggebruiker niet alleen de alcoholdelikten moet vermijden, maar bovendien de verplichting heeft mee te werken aan de vaststelling van zijn eigen delikten, althans in deze zin dat hij door de wet moreel gedwongen wordt zich op straffe van sankties tot de bloedproef te lenen. Zulke regeling moet gezien worden in het licht van de nieuwe opvatting betreffende de tegenstelling delinquent-getroffen gemeenschap en betreffende het hiermee samenhangend probleem van het zwijgrecht van de verdachte. Hierop werd gewezen door het Kamerlid de heer Hermans bij de stemming van de nieuwe wet. Om zijn onthouding te motiveren verklaarde hij o.m. dat de verplichte bloedproef, benevens een aanslag op de integriteit van de menselijke persoon, tevens een gevaar betekent voor de bestaande regel dat de verdachte niet moet medewerken aan de bewijslevering tegen hem (72). Onder meer om dezelfde reden onthield zich ook de heer Nihoul in de Senaat : de bloedproef is een inquisitoriale maatregel en in strijd met het accusatoir karakter van onze strafrechtspleging (73). Men leze over dezelfde principes, maar dan in verband met de narcose-analyse als investigatiemiddel, de bekroonde studie van de heer L.A. Bouciqué (74).

§ 2. De strafbare weigering in geval van bewezen dronkenschap.

Als bijzonder probleem in verband met de toepassing van de strafbare weigering onderzoeken wij dan hier

eindelijk onze vraag: Is deze weigering strafbaar indien de dronkenschap op een andere wijze, dus zonder bloedproef, is kunnen bewezen worden?

1. *Het arrest van 1 februari 1960 van het Hof van Beroep te Gent.*

In dit arrest heeft het Hof (75), zonder onze vraag eigenlijk rechtstreeks te behandelen, toch stelling genomen en namelijk een der verdachten veroordeeld wegens dronkenschap aan het stuur en ook nog wegens weigering van bloedproef. Hierbij werden twee afzonderlijke straffen uitgesproken (76).

De motivering van het arrest is voor onze vraag niet dienend, vermits de betwisting de volgende was: Kan een in hoge mate bedronken persoon, wiens oordeel sterk is aangetast, geldig weigeren de bloedproef te ondergaan?

Het Hof overwoog dat de eerste rechter ten onrechte aangenomen had dat de verdachte uit hoofde van zijn bedronken toestand zich geen rekenschap kon geven van de draagwijdte van de hem gestelde vraag. Volgens het Hof moest die vraag niet eens gesteld worden, omdat art. 4bis wet 15 april 1958 (bedoeld wordt de wet van 1 augustus 1899) dit niet voorziet. De weigering was voldoende gebleken uit het feit dat de geneesheer, die het bloedstaal wou nemen, daartoe niet kon overgaan omdat de verdachte geweigrd had zich daartoe te lenen.

Een weigering kan inderdaad blijken ook zonder vraag en antwoord. Er zouden nochtans bezwaren kunnen aangevoerd worden tegen het verrichten van de bloedproef op iemand, die zich niet meer kan verzetten, doordat hij bijvoorbeeld in een comateuse toestand verkeert (77).

Doch ons probleem in deze casus is: waarom de bloedproef bevelen als de dronkenschap toch vaststaat en waarom de verdachte straffen om een onderzoek geweigerd te hebben, dat enerzijds niet noodzakelijk was ter vaststelling van zijn misdrijf en anderzijds een weinig onschuldige maatregel kan genoemd worden?

2. *Grondredenen tegen de bestraffing.*

Er zijn inderdaad ernstige bezwaren tegen de bestraffing van de weigering in dergelijke omstandigheden. Onze redenering is de volgende:

a. De weigering van de bloedproef werd strafbaar gesteld omdat de verdachte hierdoor de vaststelling verhindert van de alcoholdelikten, die in het belang van de verkeersveiligheid dienen opgespoord te worden.

b. Welnu het weigeren van de bloedproef verhindert niet noodzakelijk het bewijs van de dronkenschap, vermits dit bewijs moet gevonden worden in het uitwendig gedrag van de verdachte (78).

Anderzijds is, in geval van dronkenschap, de vaststelling van het 1,5-delikt onverschillig, minstens overbodig, vermits dit misdrijf in die omstandigheden toch niet kan weerhouden worden (zie boven over de eendaagse samenloop).

c. Bijgevolg, indien de verdachte, ondanks zijn weigering, de vaststelling van de alcoholdelikten niet heeft verhinderd, is het objectief element van de strafwaardigheid niet aanwezig en is de weigering niet strafbaar.

3. *Bespreking van enkele argumenten.*

1) *Strafwaardigheid van de weigerende verdachte.*

«Hoewel de weigering zich aan de bloedproef te on-

derwerpen geen aanleiding kan geven tot enig vermoeden omtrent de werkelijkheid van een staat van dronkenschap of van alcoholische intoxicatie, toch dient er straf op gesteld, ten ware de betrokkene, om zijn weigering te verantwoorden, geldige redenen zou aanvoeren die de geneesheer in zijn verslag zou optekenen.

Op het stuk van het verkeer kan de niet geldig verantwoorde weigering bestempeld worden als een verzet tegen de reglementaire maatregelen, waarnaar elke voertuigbestuurder zich moet schikken; er moet een straf op staan welke met dit gegeven rekening houdt en dus de tijdelijke ontzetting van het recht tot sturen omvat. Het recht tot sturen is niet de veruiterlijking van een natuurlijk recht, maar de uitoefening van een vermogen dat van de naleving van een aangepaste tucht afhankelijk is. Het besturen van een voertuig op een openbare weg stelt derden noodzakelijk aan een gevaar of, op zijn minst genomen, aan een risico bloot. Niemand heeft het recht dat risico te scheppen zonder daarbij de regelen in acht te nemen welke pogen de gevolgen ervan te beperken». (Mem. v. Toel., op. cit., pp. 8 en 9).

Men kan dus moeilijk staande houden dat de weigering een vermoeden van intoxicatie inhoudt en om deze reden dient gestraft te worden. Dit wordt soms afgeleid uit het feit dat beide misdrijven met dezelfde straffen beteugeld worden (79).

Uit het voorgaande blijkt eerder dat men van de weggebruiker verwacht dat hij zich zal schikken naar de regelen die het risico willen helpen verminderen. Van de verdachte dat hij het risico niet vermeerdert zonder deze overtreding te laten vaststellen. Geen risicoschepping zonder aan de ontdekking van zijn fout mede te werken. Dit zijn de regelen die de verdachte heeft in acht te nemen. Wie inzake verkeer de wet overtreedt moet zijn misdrijf (althans de alcoholmisdrijven) laten vaststellen op straf van sankties. Vandaar de gegrondheid om de verdachte die door de weigering van de bloedproef het bewijs van zijn misdrijf onmogelijk maakt op een aangepaste wijze te straffen o.m. met de ontzetting uit het recht tot sturen.

Voor hen die in de weigering toch een bekentenis van intoxicatie wensen te zien, moet de weigering in geval van bewezen dronkenschap eveneens strafeloos voorkomen, vermits het weerhouden van de twee misdrijven zou neerkomen op de toepassing van eendaadse samenloop tussen de twee alcoholdelikten, hetgeen onaanvaardbaar is.

Aanleiding voor de thesis van de bekentenis van intoxicatie is een zinsnede uit het Commissieverslag van de Senaat (p. 4):

«Artikel 4 beschouwt zulk een houding bij een verkeersongeval als een bekentenis en bestraft haar met de straffen gesteld op het sturen in staat van dronkenschap».

2) *De bedronken bestuurder moet niet tweemaal gestraft worden.*

Een dubbele straf, één wegens dronkenschap en één wegens weigering is door de wetgever niet gewild.

Ten aanzien van de dronkenschap heeft de nieuwe wet, zoals boven gezegd, slechts de straffen aangepast en de vaststelling van het misdrijf willen vergemakkelijken door het bijkomend bewijs van de bloedproef. Alleen voor het geval de verdachte door zijn weigering dit bijkomend bewijsmiddel onmogelijk maakt en op die manier wegens dronkenschap niet kan gestraft worden, heeft de wetgever hem toch willen straffen. Om dezelfde reden verdienen straf de-

genen die, zonder dronken te zijn, niettemin tekenen vertonen van alcoholmisbruik, doch door de weigering van bloedproef het bewijs ervan onmogelijk gemaakt hebben.

Is de dronkenschap voldoende beteugeld, dan vergt geen enkel openbaar belang de bijkomende bestraffing wegens de weigering vooral daar deze met dezelfde straffen beteugeld wordt als het 1,5-misdrijf. Is het niet tegen de ratio legis, aan de straf voor de dronkenschap, waardoor het doel van de wet toch bereikt is, nog een straf toe te voegen, die bovendien van dezelfde aard is? Waarom inderdaad de dronken bestuurder tweemaal straffen? Een dubbele straf is immers niet te ontwijken, vermits de eendaagse samenloop niet kan toegepast worden aangezien de twee misdrijven niet door éénzelfde feit gepleegd worden, maar twee opeenvolgende handelingen uitmaken. Het ongerijmde van een dubbele straf inziende, zijn er nochtans rechtbanken, die, overtuigd dat de twee feiten slechts één misdrijf kunnen uitmaken, bij toepassing van het principe van het voortgezet misdrijf, dank zij een brede interpretatie van art. 65 S.W.B., één enkele straf uitspreken (80). Doch waarom niet ineens de opvatting voorstaan dat de verdachte, die gestraft wordt wegens dronkenschap, niet strafbaar is voor zijn weigering, die trouwens toch geen storend effect heeft gehad.

3) *Is de bloedproef soms gunstig, dan moet ze hierom nog niet op straffe van sankties opgelegd worden.*

Er zou kunnen opgeworpen worden dat de bloedproef niet alleen ten nadele van de verdachte, maar ook soms in zijn voordeel kan verricht worden en dat de overheid altijd objectief dient ingelicht te worden over het werkelijk alcoholgehalte en geen genoegen moet nemen met bekentenissen of klinische vaststellingen, die wellicht steunen op uiterlijke tekenen van een andere herkomst.

Hierop dient geantwoord te worden dat de verdachte, indien hijzelf beseft dat de bloedproef hem gunstig kan zijn, maar zelden deze proef zal weigeren. Het is bovendien weinig elegant een bestraffing te steunen op het feit dat de verdachte zijn onschuld niet heeft laten bewijzen.

4) *De bloedproef moet wettelijk maar ook noodzakelijk zijn.*

Een andere opwerping is: De weigering is een totaal afzonderlijk misdrijf, dat niets te maken heeft met het al dan niet bewezen zijn van de dronkenschap. Wie zich schuldig heeft gemaakt aan dronkenschap is niet vrijgesteld van het ondergaan van de bloedproef. In tegendeel, wie verzuimt nuchter te sturen, pleegt een tweede verzuim wanneer hij de bevolen bloedproef weigert. Hij overtreedt twee afzonderlijke bepalingen.

Deze opvatting, waarin een volledige splitsing tussen de twee misdrijven voorgehouden wordt, houdt geen rekening met de eigenlijke bestaansredenen van de bloedproef. Zulke opvatting komt neer op het aanvaarden van het principe dat de verdachte zich steeds moet lenen tot alle wettelijke onderzoeksmaatregelen, die de overheid beveelt, ook al blijkt achteraf dat ze niet noodzakelijk zijn geweest. We kennen echter de bezorgdheid van de wetgever inzake het aanwenden van de bloedproef en de waarborgen, die hij dienaangaande heeft willen geven:

a) Waarborgen gegeven door art. 4 bis wet 1899.
De verplichte bloedproef kan alleen bevolen worden bij een verkeersongeval (zie hoger).

Het bevel kan enkel gegeven worden door bevoegde ambtenaren. Dienaangaande lezen wij in de Mem. van Toel. (op. cit., p. 8):

« De Raad van State doet evenwel opmerken dat al deze ambtenaren niet in dezelfde mate bevoegd zijn om vast te stellen of er tekenen van intoxicatie door alcohol of van dronkenschap aan het stuur zijn en om te besluiten dat er dient overgegaan tot een maatregel, waartoe de wet slechts machtiging verleent binnen de perken, waarin dit door de omstandigheden gerechtvaardigd is. Hij stelt voor deze taak op te dragen aan categorieën van ambtenaren die met het oog daarop uitdrukkelijk worden aangewezen » (81).

Het bevel kan slechts gegeven worden indien indicieën aanwezig zijn voor een van beide alcoholdelikten aan het stuur of voor openbare dronkenschap. Indicieën betekenen toch eerst en vooral tekens waarop men een redelijk vermoeden kan vestigen. Bij kennelijke dronkenschap zijn deze niet meer aanwezig, vermits alsdan geen vermoeden, maar feitelijke zekerheid bestaat. Bij een verdachte die zijn staat van dronkenschap onmiddellijk zou toegeven of deze op een andere wijze laat vaststellen, kan men bezwaarlijk nog gewagen van indicieën, die de bloedproef wettigen.

Daarbij dient gevoegd dat de nieuwe wet tevens in het wetboek van strafvordering een art. 44 bis § 1 heeft ingelast, waarbij de bloedproef kan bevolen worden ten einde de staat van dronkenschap vast te stellen bij ontdekking op heterdaad van een misdrijf of een wanbedrijf, andere dan overtredingen van de wetten en reglementen op het vervoer. De weigering kan hier niet gestraft worden. Mag men hieruit niet afleiden dat er inderdaad weinig of geen reden bestaat om de weigering te straffen in zover de bloedproef enkel tot doel heeft de dronkenschap vast te stellen, die, zoals men weet, meestal zonder bloedproef kan bevesten worden?

b) Waarborgen gegeven door de voorbereidende werken.

De bloedproef is een innovatie die de Raad van State niet zonder enige bezorgdheid heeft zien invoeren.

« Het ontdekken van delinquenten die zich aan overmatig gebruik van alcoholische dranken hebben schuldig gemaakt, is aanvaardbaar in de vormen en met de waarborgen waarmede het voortaan zal plaats vinden. Maar het is niet denkbaar dat het tot voorbeeld of precedent zou dienen voor het invoeren van andere proeven die, om de daders van misdrijven op te sporen, de eerbied voor de menselijke persoon in gevaar zouden brengen ». (Mem. v. Toel., op. cit., p. 19).

Tegenover deze waakzaamheid kan men moeilijk weigeren te erkennen dat het de bedoeling moet zijn zulke delicate onderzoeksmiddelen met de gepaste voorzichtigheid en enkel in geval van noodzakelijkheid aan ten wendingen. Dit vereiste van noodzakelijkheid vindt men ook elders onderstreept.

« Dit doet niets af aan het feit dat men tot deze onderzoeksmaatregel vrij zijn toevlucht mag nemen (que le recours à cette mesure reste une faculté) en dat het opzoeken van het alcoholgehalte wettelijk niet onontbeerlijk is om het misdrijf te bewijzen tenzij als het gaat om het nieuwe misdrijf van alcoholische intoxicatie ». (Mem. v. Toel., op. cit., p. 7).

5) *Het openbaar belang en het residuair recht van de enkeling.*

Indien de wetgever over de principes van de onschendbaarheid der menselijke integriteit en van het accusatoir karakter van onze strafrechtspiegeling bij

de beteugeling van de alcoholdelikten aan het stuur terecht is heengestapt, dan kan hij anderzijds slechts de strafbaarheid van de verdachte gewild hebben in zover deze door zijn weigering de vaststelling van zijn eigen delikt werkelijk verhinderd heeft. Dit laatste kan alleen uitgemerkt worden door de rechter, aan wie dit appreciatierecht niet kan ontnomen worden. De weigering zal bijgevolg niet strafbaar zijn indien de rechter, met de gegevens van de zaak, de dronkenschap bewezen kan verklaren. Kan hij dit niet, dan zal hij de verdachte wegens zijn weigering een verwijt kunnen maken en hem uit dien hoofde ook straffen, doch niet eerder.

Aan het beginsel, volgens hetwelk, ter verzekering van een openbaar belang van eerste orde, de regel van de onschendbaarheid der menselijke persoon moet wijken, is correlatief verbonden het residuair recht van de persoon om zich strafeloos te verzetten tegen elke onderzoeksmaatregel die niet noodzakelijk is. Welnu de bloedproef is niet noodzakelijk gebleken telkens de rechter, zonder de gegevens van deze proef, de dronkenschap kan bewezen verklaren.

6) *De wet erkent de wettige reden tot weigering.*

Om de vrijspraak voor de weigering te motiveren kan de rechter trouwens beroep doen op art. 4bis lid 2 wet 1899 en namelijk overwegen dat de weigering niet zonder wettige reden is gebeurd.

De wettige reden, die niet nader omschreven is in de wet, mag niet herleid worden tot overwegingen van medische aard.

De Memorie van Toelichting laat dit laatste mischien vermoeden (op. cit., p. 8), waar er sprake is van de strafbaarstelling van de weigering « ten ware de betrokkene, om zijn weigering te verantwoorden, geldige redenen zou aanvoeren die de geneesheer in zijn verslag zou optekenen ». Er dient hier echter aan toegevoegd dat de bespreking van de weigering hier verband hield met het 1,5-misdrijf, waarvan de vaststelling steeds de bloedproef vereist die in zulke gevallen alleen om medische redenen kan geweigerd worden.

Heel anders luidt het in het Commissieverslag van de Senaat (op., cit., p. 4), waarin betreffende de wettige redenen tot weigering aangestipt wordt :

« Deze zullen meestal voortvloeien uit de lichamelijke toestand van de persoon bv. in geval van bloederziekte, maar de Commissie en de Minister zijn van oordeel dat een wettige reden buiten deze veronderstellingen kan bestaan en vrij door de rechter zal worden beoordeeld. »

Deze laatste overweging is waarschijnlijk ontgaan aan de heer Vrederechter te Duffel, die op 9 november 1960 vonniste dat de wettige reden tot weigering enkel van fysieke aard kan zijn en niet vatbaar is voor analogische toepassing. Steun hiervoor werd gezocht in art. 1 K.B. 10 juni 1959. Dit artikel beteugelt echter de weigering van de geneesheer en is vervat in een uitvoeringsbesluit dat de strekking van een penale wet niet vermag in te korten ten nadele van de verdachte. De analoge toepassing werd bovendien nog verworpen op grond van het beginsel dat de strafwet restrictief moet geïnterpreteerd worden. Dit beginsel kan echter niet ten nadele van de verdachte ingeroepen worden (82). Uit het vonnis blijkt slechts dat de verdachte zijn weigering wilde steunen op een uitwendige reden, afgeleid uit de begeleidende omstandigheden van het ongeval. Geen dronkenschap werd weerhouden, zodat een wettige reden in zulk geval niet gemakkelijk aanvaardbaar zal zijn.

In principe heeft de rechter dus het beoordelingsrecht over de toelaatbaarheid van de weigering, hetzij om medische redenen, hetzij om het even dewelke, die achteraf geldig kunnen verantwoord worden.

Zo is het niet uitgesloten dat in de overbodigheid van de bloedproef een wettige reden kan gezien worden. Men kan toch de verdachte niet verplichten zich aan die proef, uitzonderlijke onderzoeksmaatregel, te onderwerpen, indien hij bekent dronken te zijn of op een andere manier zijn dronkenschap laat vaststellen. De weigering dient toch niet gestraft te worden om de weigering. Het strafbare in de weigering is immers niet het verzet tegen een wettig bevel, maar het beletten dat de nodige vaststellingen worden gedaan in het belang van de verkeersveiligheid d.i. om het misdrijf van de betrokkene te bewijzen.

De weigering is ook niet te beschouwen als een soort vluchtmisdrijf, waardoor men het onbekend blijven tracht te verzeken van zijn overtreding. De weigering is geen vlucht en betreft geen poging om aan de vervolging te ontsnappen, maar is een verzet tegen een verregaande onderzoeksmaatregel, die wel eens niet noodzakelijk kan zijn en juist hierom aan de weigering een wettige grond verleent.

4. *De leemte in de wet dient constructief en logisch aangevuld.*

Men zou kunnen betreuren dat de wetgever op vage wijze de weigering heeft strafbaar gesteld zonder uitdrukkelijk onderscheid te maken tussen de gevallen van dronkenschap en van het 1,5-misdrijf en in het bijzonder zonder uitzondering te maken voor het geval, waarin de dronkenschap is kunnen bewezen worden zonder bloedproef.

Nochtans kunnen uit de samenhang van de nieuwe wet en uit de geest waarin ze werd voorbereid en opgesteld de volgende principes geredelijk aangenomen worden :

a) de strafbaarstelling van de weigering is relatief : enkel strafbaarheid in zover de bloedproef in concreto noodzakelijk was.

b) uit het onderzoek van de twee alcoholdelikten dient afgeleid dat de bloedproef niet steeds noodzakelijk is, hoewel ze kan bevolen worden.

c) de wet aanvaardt het principe van de wettige weigering zonder beperking van de redenen tot deze van fysieke aard.

Dit laatste principe is in de eerste plaats toepasselijk op de gevallen, waarin de strafwaardigheid van de weigering zelf in het gedrang komt.

Zonder de voorkennis van de voorbereidende werken voelt men in art. 4bis weliswaar een dubbelzinnige leemte aan en is men geneigd de weigering in principe steeds strafbaar te stellen, behoudens de gevallen waarin een wettige reden aanwezig is, die op het eerste gezicht slechts van medische aard kan zijn.

Deze uiterlijke strenge bepalingen van art. 4bis zijn echter vatbaar voor een mildere interpretatie in de zin van het gekende adagium « odiasa sunt restringenda », vooral toepasselijk op strafgebied. Deze interpretatie ontnemt aan de wet geen greintje efficiëntie, maar is integendeel van aard om haar in overeenstemming te brengen met haar zelf en vooral met de principes waarvan de wetgever in het dringend belang van de verkeersveiligheid noodgedwongen is afgeweken, uit noodzakelijkheid des middels en dus, op zeer restrictieve wijze.

Besluit.

De alcoholdelikten aan het stuur zijn een ingewikkelde materie geworden in ons modern strafrecht en geven aanleiding tot de meest verscheiden vragen over de toepassing van zeer algemene penaalrechtelijke beginselen. Na een poging tot verheldering in het inzicht en het begrip van de twee alcoholdelikten, bleven wij vooral stilstaan bij twee problemen en hebben er tal van andere even aangeraakt.

Daar de oplossingen van de onderzochte problemen zich in de rechtspraak en rechtsleer nog niet duidelijk hebben afgetekend, durven wij, nochtans niet zonder aarzeling wegens ons gebrek aan voldoende ervaring, toch onze besluiten voorstellen :

1. Eendaadse samenloop is niet mogelijk tussen het misdrijf van dronkenschap aan het stuur (art. 2-4 wet 1 augustus 1899) en het 1,5-misdrijf aan het stuur (art. 2-3 lid 1, zelfde wet).

2. Er zijn ernstige bezwaren tegen de bestraffing van de weigering een bloedstaal te laten nemen, indien de verdachte wegens dronkenschap kan gestraft worden.

September 1961.

Frans TOP,
Advokaat te Gent.

(1) werden voor deze studie o.m. geraadpleegd:

— Fl. Maes, « Herziening van de wetgeving en van de reglementen op de politie van het verkeer (wet van 1 aug. 1899) en van de Besluitwet van 14 november 1939 betreffende de betuiging van de dronkenschap (wet van 15 apr. 1958, Stbl. 25 april 1958). Tabel der inbreuken en voorziene straffen », *Tijd. Vred.* 1959, p. 28.

— J. Vanderveeren, « La loi du 15 avril 1958 sur l'ivresse au volant », *J.T.* 1959, p. 105.

— A. Pilate, « Sancties voor inbreuken op het verkeersrecht », *R.W.* 1959-60, kol. 161 tot 207.

— M.Th. Motte, « L'évolution de la notion d'état d'ivresse dans la répression de l'ivresse au volant », *J.T.* 1960, p. 606.

— E. Verougstraete, « Over de betuiging van de verkeersmisdrijven », *R.W.* 1960-61, kol. 817.

(2) Gent, 18 februari 1960. *R.W.* 1959-60, kol. 1502.

(3) en dus niet sedert 20 juni 1959, zoals per vergissing aangegeven in de studie van de heer A. Pilate, op cit., kol. 171. Het K.B. van 10 juni 1960 verscheen immers in het Staatsblad van 26 juni 1960. Op de feiten vóór 6 juli 1960 is de strenge wet van 15 april 1958 niet van toepassing (*Cass.* 30 mei 1960, onuitgegeven).

(4) Over de evolutie van deze wetgeving en vooral van het begrip « dronkenschap », zie voor meer bijzonderheden de reeds geciteerde studie van de heer M.Th. Motte.

(5) Parlementaire Bescheiden en Handelingen :

1) Wetsontwerp (met Memorie van Toelichting en Advies van de Raad van State), *Parl. Besch.*, zittijd 1955-56, Kamer der volksvertegenwoordigers, nr. 397-1.

2) Verslag Kamercommissie, idem, nr. 397-2.

3) Bespreking openbare vergadering Kamer, *Parl. Hand.*, zittijd 1957-58. Vergaderingen van 19 en 20 februari 1958.

4) Ontwerp bij de Senaat, *Parl. Besch.*, zittijd 1957-58, nr. 180.

5) Verslag Senaatscommissie, idem, nr. 245.

6) Bespreking openbare vergadering Senaat, *Parl. Hand.*, zittijd 1957-58. Vergaderingen van 26 en 27 maart 1958.

(6) Over de eendaadse samenloop tussen inbreuken op art. 2-4 Wet 1899 en art. 3 Besl.-wet 1939, zie verder.

(7) *Cass.* 18 januari 1954, *Pas.* 1954, I, 429; *R.D.P.* 1953-54, p. 613. Het Hof gaf volgende bepaling: « Une personne ivre est celle qui se trouve sous l'influence de la boisson au point de n'avoir plus le contrôle permanent de ses actes, sans avoir nécessairement perdu la conscience de ceux-ci. » Zie over « le travail définitif de la Cour de Cassation », *M.Th. Motte*, op cit., p. 610.

(8) *Parl. Bescheiden*, Kamer 1930-31, nr. 13, p. 32.

(9) o.m. Brussel, 14 juli 1949, *Pas.* II, 95; *J.T.* 1949, 530.

(10) Ongeschiktheid ten gevolge van alcoholgebruik is nog geen dronkenschap :

— arresten vóór 1954 : *Cass.* 22 sept. 1947, *Pas.* I, 374; *Cass.* 27 febr. 1950, *Pas.* I, 453; *Cass.* 21 sept. 1953, *Pas.* 1954, I, 11; *Krijgshof*, 27 november 1953, *R.D.P.* 1953-54, p. 618.

— arresten sedert 1954, die casseren : *Cass.* 24 januari 1955, *Pas.* I, 535. *Cass.*, 27 februari 1956, *Pas.* I, 671. *Cass.* 26 maart 1956, *Pas.* I, 789; *R.G.A.R.*, 5999. *Cass.* 26 november 1956, *Pas.* I, 315. *Cass.* 11 februari 1957, *Pas.* I, 692. *Cass.* 27 mei 1957, *Pas.* I, 1160.

(11) reeds geciteerd onder (7).

(12) *Cass.* 13 maart 1950, *Pas.* I, 498. *Cass.* 15 mei 1950, *Pas.* I, 644. *Cass.* 15 oktober 1951, *Pas.* 1952, I, 4. *Cass.* 1 juni 1959, *Pas.* I, 1000.

— ook reeds in de wet van 16 aug. 1887 was een gelijkwaardige verzwarende omstandigheid van de openbare dronkenschap voorzien. (art. 1, Bl.: het verrichten van een gevaarlijke bezigheid)

— zie ook M.Th. Motte, op cit., p. 607 en A. Pilate, op cit., kol. 168.

(13) De regering had in haar ontwerp alle bepalingen betreffende de dronkenschap en de intoxicatie door alcohol opgenomen in de Besluitwet van 1939. Zie *Advies Raad van State*, op cit., p. 19.

(14) — Een kritische ontleding van het aangevoerde bewijsmateriaal inzake dronkenschap vinden we in het arrest dd. 13 april 1961, van het Hof van Beroep te Gent (nog niet gepubliceerd). Een na een werden de besluiten van de wetgeneesheren na de lijkshouwing, het verslag van de bloedanalyse, de verklaringen van de verbalisanten en getuigen verworpen. Er dient echter aan toegevoegd dat het een betwisting betrof over de toepasselijkheid van een polis van kosteloze ongevallenverzekering.

Het beginsel staat vast dat de rechter de dronkenschap mag afleiden uit alle elementen van de zaak. Geen bijzonder bewijsmiddel wordt vereist (zeker niet de bloedproef): *Cass.* 23 april 1951, *Pas.* I, 584. *Cass.* 17 november 1958, *Pas.* I, 280 met noot. *Cass.* 8 december 1958, *Pas.* I, 361. *Cass.* 26 jan. 1959, *Pas.* I, 532. *Cass.* 11 mei 1959, *Pas.* I, 921. *Cass.* 1 juni 1959, *Pas.* I, 999, *ROP* 1959-60, P. 403 (een urinestaal kan bewijs leveren).

(15) In geval van tegenstelling tussen vaststellingen van de verbalisanten en deze van medische aard, geven de eerste de doorslag (*Corr. Rb. Kortrijk*, 11 februari 1957, *R.W.* 1957-58, kol. 829. *Contra: Pol. Rb. Brussel*, 12 november 1958, *J.T.* 1959, 298. Hier werden de vaststellingen van de verbalisant, die de verdachte, vier uur na het ongeval, gedurende 40 minuten ondervraagd en hem daarna als zijnde normaal vrijgelaten had, ter zijde gesteld als zijnde schijnbaar in strijd met de ernstige staat van dronkenschap waartoe een bloedalcoholgehalte van 2,64 gr. pro mille liet besluiten. De rechter merkte hierbij op dat het gedrag van de mens (uiterlijke tekenen van dronkenschap) kortstondig kan gewijzigd worden door gebeurtenissen als een ongeval, aanhouding of ondervraging, en verwees daarbij naar « *Communications de D.F. Bavis.* » *Journal of chemical and laboratory medicine*, vol. 25, p. 803, jaar 1940.

(16) De dronkenschap werd niet bewezen geacht, ondanks hoge alcoholconcentraties in het bloed :

Brussel, 14 januari 1950, *R.W.* 1959-60, kol. 24 (4,35 gr pro mille).

Corr. Rb. Kortrijk, 15 maart 1950, *R.W.* 1949-50, kol. 1468 (1,72 gr pro mille).

Corr. Rb. Luik, 10 juli 1950, *R.G.A.R.*, 4798 (2,05 gr pro mille).

Krijgshof Brussel, 27 november 1953, *J.T.* 1954, p. 152 (1,92 gr pro mille).

Corr. Rb. Nijvel, 18 februari 1954, *Rec. Jur. T.A.N.* 1954, p. 7 (2,20 gr pro mille).

Corr. Rb. Nijvel, 11 mei 1955, idem, p. 112 (1,75 gr pro mille).

Corr. Rb. Nijvel, 14 juni 1955, idem, p. 159 (2,14 gr pro mille).

Cor. Rb. Aarlen 19 mei 1958, *J.T.* 1958, 551 (1,70 gr pro mille). Zie ook bij (14).

(17) Zie Commissieverslag Senaat, op cit., p. 1.

(18) zie E. Verougstraete, op cit., kol. 817 en 818, waar de heer Raadsheer zich afvraagt waarom er ook geen strafverzwaring ingevoerd werd voor de inbreuken op de art. 419 en 420 S.W.B., die veelal in eendaadse samenloop komen met dronkenschap aan het stuur doch waarvan de straffen hier te lande belachelijk laag zijn gebleken in vergelijking met Frankrijk en Nederland.

(19) Zie J. Vanderveeren, op cit., p. 108. In de verrégaande tariefopstelling voor de verschillende gevallen van ontzetting uit het recht tot sturen wordt hier een blijk van wantrouwen gezien voor de rechter vanwege de wetgever.

(20) Dit is ook voor dronkenschap het geval. Zie *Cor. Rb. Brussel*, 12 februari 1959, *R.W.* 1958-59, kol. 1864, *R.G.A.R.* 6401. De rechtbank achtte de dronkenschap onvoldoende bewezen omdat bleek dat de betichte die nochtans de uiterlijke kentekenen van dronkenschap vertoonde, enerzijds alcoholhoudende dranken gebruikt had en anderzijds zekere geneesmiddelen had ingenomen (cyclosérine, biocodine, acedycyon, enz).

(21) Deze kwestie werd reeds uitgemaakt door het Hof van Cassatie in een nog niet gepubliceerd arrest van 12 mei 1961.

(22) Zie Commissieverslag Kamer, op cit., p. 5.

(23) Zie K.B. 10 juni 1959, gewijzigd door K.B. 4 april 1961. *M.B.* 22 augustus 1959. *M.B.* 20 januari 1961.

(24) Zie art. 4ter wet 1899, dat art. 44bis §§ 3 en 4, W.S.V. toepasselijk verklaart, en artt. 5 en 10, K.B. 10 juni 1959. Zie over de procedure van de bloedproef, een uiteenzetting in 11 punten in de studie van A. Pilate, op cit., kol. 171 tot 177; ook F. Top, « De Bloedproef in het Belgisch Verkeersrecht », *Tijdschrift voor de Politie*, 1959, p. 56.

(25) Edmond De Laever, « La preuve de l'ivresse par prélèvement sanguin », *J.T.* 1959, p. 213.

(26) Henry Krombach, « L'analyse du sang, preuve scientifique », *J.T.* 1959, p. 264.

(27) *Pol. Rb. Mol.* 23 april 1960, *R.W.* 1960-61, kol. 347. *Cor. Rb. Brussel*, 17 juni 1960, *R.D.P.* 1960-61, p. 179.

(28) Zie de zeer technische uiteenzetting van Prof. Moureau, Commissieverslag Kamer, op cit., p. 7 tot 9. Lees hierbij tevens het Commissieverslag Senaat, dat enkele belangrijke drukfouten heeft rechtgezet, op cit., p. 9.

(29) Prof. Dr. J. Froentjens, « Het bloedalcoholgehalte onder verschillende omstandigheden », *Tijdschrift voor Strafrecht*, Deel LXVII afl. 2 (1958), p. 132. Zie ook over deze

kwestie W.J. Oosthuizen, «n Geregsmediese benadering van alkoholinstoksikatie bij die motoris», Fak. Geneeskunde, Pretoria 1953, p. 12: «In die algemeen kan gesê word dat omtrent 60% van die alkohol absorbeer word binne die eerste uur, oor die 90% binne die eerste 1 1/2 uur en oor die 95% binne die eerste twee uur (Glaister, 1947)».

(30) Cor. Rb. Brussel, 27 december 1958, R.W. 1958-59, kol. 1769.

(31) De aangezochte geneesheer is thans verplicht de bloedproef te verrichten overeenkomstig art. 4 bis wet 1899 en art. 1, K.B. 10 juni 1959, en dit op straffe van sankties.

(32) Dr. F. Thomas en Dr. Van Hecke, «Le diagnostic médico-légal de l'ivresse dans les accidents de roulage. Bases scientifiques de la méthode» R.D.P. 1951-52, p. 366.

(33) Rondschriften Parket-generaal te Gent, R. 12/60, dd. 13 februari 1960.

(34) Het vereiste van in staat te zijn te sturen werd achtereenvolgens bepaald in art. 5 K.B. 26 augustus 1925, art. 11, K.B. 1 februari 1934 en art. 10, K.B. 8 april 1954. — Zie over de evolutie van de wetgeving op de lichamelijke ongeschiktheid tot sturen, M.Th. Motte, op. cit., p. 607.

(35) M.Th. Motte, op. cit., p. 609.

(36) De heer Nihoul onthield zich bij de stemming van de wet van 15 april 1958 in de Senaat (zitting 27 maart 1958) o.m. omdat de burgerlijke gevolgen van de bloedproef nog onvoldoende bestudeerd waren in verband met dit verhaalsrecht van de verzekeringsmaatschappijen. Zie hierover ook J. De Cannière, «L'ivresse au volant et l'organisation du risque», R.W. 1954-55, kol. 1697.

(37) Burg. R. Antwerpen, 23 juni 1961, R.W. 1961-62, kol. 40, met noot.

(38) Cor. Rb. Kortrijk, 10 december 1951, R.W. 1952-53, kol. 281.

(39) Deze term werd gebruikt als titel van een referaat gehouden door Mr. J.P. Hustinx, advocaat-generaal te 's Hertogenbosch, op het congres van de Vereniging voor Alcoholbestrijding bij het Snelverkeer (V.A.S.) te Utrecht, op 10 april 1956.

(40) Geciteerd door J. Vanderveeren, op. cit., p. 105.

(41) Zie ook Commissieverslag Kamer, op. cit., p. 5.

(42) Mem. v. Toel., op. cit., p. 6.

(43) Wellicht houden deze twee uren verband met de resorptietijd van anderhalf uur, die nodig is opdat alle ingenomen alcohol in het bloed zou opgenomen zijn. Hierna overheerst het eliminatieproces, waaraan de vrijwel rechtlijnige daling van het post-resortieve deel der concentratiecurve te wijten is.

(44) Zie Fl. Maes, op. cit., p. 28, 3, b), die dit misdrijf omschrijft als zijnde «het besturen van een voertuig of geleiden van een rijder op een openbare plaats minder dan twee uren na verzoek te zijn geweest zich ervan te onthouden, wegens vertoende tekenen van intoxicatie door alcohol». Hieraan moet echter toegevoegd worden «en zonder wettige redenen geweigerd te hebben de bloedproef te ondergaan».

(45) R. 74/60 van het Parket-generaal te Gent dd. 29 september 1961, p. 5.

(46) We geven hier de woorden van de heer advocaat-generaal Mr. J.P. Hustinx ter overweging: «Vrees voor de straf is alleen efficiënt als de delinquent zeker weet dat zijn delikt telkens zal ontdekt worden. Die zekerheid is er nog niet. Het aantal keren dat dit delikt wel gepleegd wordt maar niet ontdekt wordt is legio en deze wetenschap is funest en werkt stellig niet preventief», op. cit., p. 26.

(47) Aldus A. Pilate, op. cit., kol. 178 en 180. Deze opvatting wordt echter niet nader toegelicht noch verantwoord.

(48) J. Constant, «Manuel de droit pénal» I, nr. 107, p. 135.

(49) Prof. J. Rubrecht, «Inleiding tot het Belgisch Strafrecht» 1953, p. 219.

(50) Enkele gevallen van rechtspraak die verder onderzocht worden, werden vermeld in de studie van de heer A. Pilate, op. cit., kol. 178, 181, 185; hij acht ook hier de eendaadse samenloop mogelijk en is namelijk van oordeel dat «art. 10 wegcode kan weerhouden worden naast welkdanige overtreding op de wegcode of strafwet, zelfs indien geen enkele overtreding werd gepleegd, wegens het feit alleen onder de invloed van de drank een voertuig te hebben bestuurd».

(51) Cass. 5 oktober 1931, Pas. I, 243.

(52) Pol. Rb. Andenne, 9 maart 1932, J.J.P. 1933, 129.

(53) Cor. Rb. Bergen, 26 april 1932, R.G.A.R. 1933, p. 1179.

(54) Cass. 6 oktober 1952, Pas. 1953, I, 35.

(55) reeds geciteerd cassatiearrest van 18 januari 1954, Pas., I, 429.

(56) Cor. Rb. Aarlen 19 mei 1958, J.T. 1958, 551.

(57) Aldus M.Th. Motte, op. cit., p. 607, kol. 3.

(58) Burg. Rb. Brussel, 2 juli 1955, J.T. 1955, 183.

(59) Cor. Rb. Luik 10 juli 1950, R.G.A.R. 4798.

(60) Cor. Rb. Kortrijk 10 december 1951, R.W. 1952-53, kol. 281.

(61) Zie hierboven bij (11) en (12).

(62) Zie hierboven bij (53).

(63) Blijkbaar in de lijn van onze stelling: A. Pilate, op. cit., kol. 169: «Het besturen van een voertuig of het geleiden van een rijder wordt niet meer als zodanig aangezien als het verrichten van een bezigheid, die voorzichtigheid of bijzondere voorzorgen vereist, daar het nu afzonderlijk wordt gesanctioneerd door de wet van 1 augustus 1899, zoals zij werd gewijzigd door de wet van 15 april 1958.»

(64) Zie ontwerp van wet bij de Mem. v. Toelichting, op. cit., p. 35.

(65) Rondschriften Parket-generaal te Gent, R. 86/58 dd. 13 oktober 1958, p. 16.

(66) Zie hierover A. Pilate, op. cit., kol. 169.

(67) Men make het onderscheid tussen overtredingen uit éenzelfde gedraging (le fait unique) en uit opeenvolgende feiten die in hun verloop het globaal uitwerkseel zijn van éenzelfde schuldig opzet. In het eerste geval is er eendaadse samenloop van verschillende misdrijven. In het tweede geval heeft men te doen met één enkel voortgezet misdrijf. Zie hierover Nypels en Servais, Le code belge interprété, I (uitg. 1938), p. 223, nr. 5 en 243 nr. 3.

(68) Zie Cass. 25 februari 1924, Pas. I, 215. Hier wordt beklemdoend dat «un seul fait ne saurait se différencier parce qu'il est prévu par deux textes différents; il ne peut entraîner qu'une seule peine unique». Analooq hiermede zou men kunnen zeggen: een enkel feit laat zich niet splitsen omdat het voorzien is bij twee bepalingen van éenzelfde strafwet; dit feit geeft enkel aanleiding tot één misdrijf.

(69) Dit verval werd aanvankelijk slechts voorzien bij de wetten op de politie van het vervoer (1899) en pas later door de bepalingen op de openbare dronkenschap (1939). Thans vinden we dit verval in beide wetgevingen.

(70) Reeds geciteerd bij (52).

(71) Zie rondschriften Parket-generaal te Gent, reeds gecit. bij (65).

(72) Analytisch Verslag, Kamer der volksvertegenwoordigers, zitting 20 februari 1958, p. 381 (Franse tekst).

(73) Analytisch Verslag, Senaat, zitting 27 maart 1958. Zie ook hierboven bij (36).

(74) Studie bekroond met de Prijs Collignon 1959 en in vertaling gepubliceerd in R.D.P., janvier 1960, «La Narco-Analyse, Méthode d'investigation criminelle?»

(75) Reeds vermeld bij (2).

(76) Zie echter Cor. Ieper 14 april 1961 (onuitgegeven). Hier werd voor de twee feiten samen één enkele straf uitgesproken.

(77) Vermits thans de toestemming niet meer vereist is, zou men van mening kunnen zijn dat de bloedproef mag verricht worden op iemand die zich niet verzet, hetzij hij zich vrijwillig niet verzet, hetzij hij zich wegens zijn toestand niet kan verzetten. Doch staat dit niet gelijk met dwang of geweld (zie de analogie met art. 373 S.W.B.)? Waar blijft immers de persoonlijke vrijheid van de verdachte en zijn keuzevrijheid tussen zich te schikken naar de strafwet en het oplopen van een straf? Men zou hem derhalve nadien minstens moeten toelaten te weigeren dat het genomen bloedstaal zou ontleed worden.

(78) Voor de dronkenschap is het bewijs van de bloedproef niet vereist, zie Cass. 23 april 1951, Pas., I, 584. Zelfs bij hoge alcoholconcentraties weerhouden de rechtbanken nog geen dronkenschap. Zie hoger bij (16).

(79) J. Vanderveeren, op. cit., p. 106, kol. 1.

(80) Zie Cor. Rb. Ieper 14 april 1961, reeds vermeld bij (76).

(81) De regering had in haar ontwerp die bevoegdheid toegekend aan de in art. 15 Besl.-wet 1939 aangeduide ambtenaren en beambten, waaronder o.m. voorkomen: bedienenden van de administratie der directe Belastingen, de administratie van douanen en accijnzen en de gezondheidsdienst...

(82) Pol. Rb. Duffel 9 november 1960, R.W. 1960-61, kol. 1057.

Het medico-sociaal centrum voor alcoholisme

Verleden jaar publiceerde J. Kessel in de verzameling «Air du Temps», een goed en waardevol boek: «Avec les Alcooliques Anonymes».

Het is het verhaal van een uiterst interessante beweging, die haar oorsprong vond in Amerika, en die thans ook te vinden is in Westerse landen: in Frankrijk, Nederland, België, e.a.

Mensen met een klare kijk en heel wat moed, beseften dat het mogelijk moest zijn het alcoholisme te bestrijden in zichzelf, en in zekere zin door hen die er zelf door aangetast waren.

Onder het strengste anonymaat (AA-ers kennen elkaar slechts met hun voornaam) komen deze Anonieme Alcoholisten — herstelde en andere — bij elkaar, zonder onderscheid van milieu, beroep of staat, om elkaar te helpen en te steunen om tot een gelukkige geheelonthouding te komen.

De resultaten van deze re-educatieve aktie zijn niet alleen buitengewoon maar verbazingwekkend.

Ook in ons land neemt deze aktie meer en meer uitgebreiding, en heel wat bevoegde personen verlenen hun bemoedigende steun. Magistraten, advocaten en

dokters brengen het hunne bij om de beweging te helpen uitbreiden — en wat ten zeerste noodzakelijk is — haar aktie te bevorderen in de uitoefening van het juridisch werk.

Tot nog toe werden, dank zij het begrip van enkele magistraten, alcoholisten die vervolgd werden door het gerecht, verwezen naar deze vereniging. Deze maatregel geeft in ruime mate aan de betrokkenen een kans tot herstel.

Men merkt onmiddellijk het grote sociale belang van deze onderlinge hulpvaardigheid en broederlijkheid, terwijl het eveneens overduidelijk blijkt hoe noodzakelijk het is haar aktie te bevorderen.

Het is dan ook vanzelfsprekend dat dit werk zoveel mogelijk dient gekend te zijn door magistraten en advocaten, ten einde het te doen waarderen en het het nodige vertrouwen te schenken in gerechtelijke middens.

Tot op heden is de aktie van de A.A. aanvaard door bepaalde gerechtelijke instanties, doch nog meer en meer zou het werk moeten gekend worden, ten bate van het algemeen welzijn.

Wij hopen van ganser harte dat deze paar lijnen de aandacht mogen gaande houden van de bevoegde overheden, die de aktie van de Anonieme Alcoholisten kunnen bevorderen, ten voordele van de ganse gemeenschap, en die door hun houding het herstel kunnen bewerken van hen die aangetast zijn door deze vreselijke kwaal.

Hun herstel bewerken: ja, want het is gebleken dat het niet alleen noodzakelijk is de aktie van buiten uit te bevorderen, maar haar tevens te helpen door een medische re-educatieve werking.

Uit het inzicht van deze noodzaak is het Medico-sociaal Centrum voor Alcoholisme gegroeid.

Het Centrum werd opgericht onder de vorm van een Vereniging zonder Winstoogmerk, op 28 maart 1961, en is gevestigd te Elsene, Vleurgatssteenweg 82.

Het Centrum kwam tot stand dank zij het initiatief van magistraten, gespecialiseerde geneesheren, sociale werkers en advocaten.

Het voorwerp van de vereniging is het geneeskundig en maatschappelijk hulpbetoon aan erkende alcoholisten, aan hun familie en omgeving alsmede aan alle personen wier gezondheid of gedraging bedreigd of benadeeld worden door het gebruik of het misbruik van alcoholhoudende dranken.

De vereniging spant zich in om samen te werken met de dispensaria voor geesteshygiëne, de geneeskundige en maatschappelijke diensten, de bijstandswerken, de groeperingen van Anonieme Alcoholisten, de artsen en de belanghebbende overheidslichamen, die zich interesseren aan het alcoholvraagstuk.

Daartoe zal zij gespecialiseerde medico-sociale centra en alle andere instellingen waarmee zij haar doel kan bereiken mogen oprichten.

In de nota die het Centrum onlangs publiceerde dienen volgende punten aangestipt te worden.

Op dit ogenblik is er een medische permanente tweemaal in de week, terwijl een tweetalige maatschappelijke assistente dagelijks ter beschikking is van de belanghebbenden. De medische konsultaties worden gehouden op maandag en vrijdag, buiten de werkuren.

Dit medico-sociaal team tracht door een gemeenschappelijke werking de alcoholist te helpen het drinken te laten, zijn geschokte gezondheid te herstellen en een oplossing te vinden voor de veelvuldige sociale en familiale problemen die het gevolg zijn van het alcoholisme en er nog door verergerd worden.

Nu reeds is deze aktiviteit meer dan een belofte. Ondanks het feit dat het centrum slechts zeven maan-

den bestaat, neemt de werking ervan meer en meer uitbreiding.

Voor de periode van 15 april tot 30 september 1961, noteren wij volgende cijfers: 125 patiënten of familieleden van alcoholisten hebben contact genomen met het centrum, 103 personen volgen een medische behandeling. Gedurende de 45 zittingen werden 29 konsultaties genoteerd.

Tot op heden heeft het centrum volgende sociale prestaties op zijn aktief: kontakten op het centrum: 333; huisbezoeken: 26; telefonische kontakten met de patiënt of met een familielid: 114; voetstappen en inwinnen van inlichtingen ten voordele van de patiënt: 102; korrespondentie om de patiënt uit te nodigen tot de konsultatie, het contact te onderhouden of om één of andere dienst te bewijzen: 108 brieven.

Wat betreft het aantal gevolgde raadplegingen, zien wij volgende cijfers: 35 patiënten boden zich éénmaal aan; 15: 2 maal; 15: 3 maal; 14: 4 maal; 8: 5 maal; 9: 6 maal. Anderen nog kwamen respektievelijk 7, 8, 9, 10, 11, 12 en 13 maal. In verband met de 35 patiënten die tot nog toe slechts éénmaal op de konsultatie kwamen, dient opgemerkt dat het merendeel van hen slechts voor de eerste maal kwam, gedurende de laatste konsultaties. Ook zijn er die slechts één raadpleging per trimester behoeven.

Belangrijk lijkt ons de indeling van de patiënten naar leeftijd, burgerlijke stand en beroep. De grote meerderheid is tussen 30 en 39 jaar oud. Het aantal gehuwden is zeer hoog. De handarbeiders en de bedienden nemen een belangrijke plaats in; de intellektuelen zijn talrijker dan de industriëlen en handelaars. Ook de werklozen nemen een bepaalde plaats in.

Van belang is ook te zien dat tussen de patiënten die zich in de periode van 15 april tot 30 september aangeboden hebben, 10 chauffeurs zijn die werken voor rekening van een derde, 24 autobestuurders voor eigen rekening, terwijl eveneens 3 motocyclisten zich aanboden.

Het hoeft geen betoog: het ontstaan van het «Medico-sociaal Centrum voor Alcoholisme» beantwoordt aan een dringende noodzaak, en laat geen twijfel betreffende de grote diensten die het in de loop van de komende jaren zal bewijzen.

De nota van het Centrum beklemtoont dat het probleem van het alcoholisme een veelzijdig, ingewikkeld en onrustwekkend probleem is.

Om zich hiervan te overtuigen hoeft men maar te denken aan de grote invloed van het onmatig gebruik van alcoholhoudende dranken, in de strafcarrière van de chronische alcoholist, evenals aan de gevolgen op familiaal (echtscheiding) en sociaal plan, die in dit overmatig gebruik hun oorsprong vinden.

Anderzijds stellen wij vast dat het probleem van de verkeersongevallen één der meest aktuele problemen is voor al de landen van West-Europa. In welke graad moet de alcohol verantwoordelijk gesteld worden voor al deze ongelukken?

De statistieken van 1958 omtrent het rijverbod, gepubliceerd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (verzameld door het Ministerie van Justitie) geven een cijfer aan van 7.224 personen, ten overstaan van 2.545 in 1951. De meest voorkomende oorzaken waren in 1958: het vluchtmisdrijf en de dronkenschap aan het stuur.

Het hoeft ons dan ook niet te verwonderen dat de wetgever in 1958 tegen deze onrustbarende toestand reageerde door het invoeren in de wetgeving van een nieuw begrip: het misdrijf door alcohol-intoxicatie.

Het gaat hier om een wet, met een repressief karakter.

ter, die veeleer dwangmatig dan wel preventief en kuratief is.

Het is ten zeerste wenselijk dat maatregelen zouden getroffen worden om de alkoholist te helpen, in plaats van hem alleen te veroordelen en te straffen.

Waarom niet proberen door beroep te doen op zijn verantwoordelijkheid, door hem aan te zetten zich te laten verzorgen, en op een taktvolle en doeltreffende wijze hem de middelen daartoe ter hand te stellen.

Dit is het doel van de Anonieme Alkoholisten.

Dit is eveneens de doelstelling van het «Medico-sociaal Centrum voor Alkoholisme».

Deze instelling van openbaar nut is gestart! De promotors die de taak op zich hebben genomen, doen beroep op allen die hen kunnen helpen. Magistraten, advocaten, beantwoordt deze oproep! (1).

Roger VAN ROYE

(1) De personen die verdere inlichtingen verlangen omtrent bovengenoemde werken, of hun medewerking willen verlenen, kunnen zich steeds in contact stellen met de Heer Marchand, Eerste Substituut en Voorzitter van het Centrum, Justitiepaleis te Brussel, of met de Heer De Boe, sekretaris van het Centrum, 82, Vleurgatsesteenweg te Elsene; of met de Heer Herman Joosten, 71, Belgische Onafhankelijkheidslaan te Koekelberg.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 31 oktober 1960.

Voorzitter : M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever : M. Polet.

Advokaat-generaal : M. Delange.

Wegverkeer. — Technische controle van automobielen gebruikt voor het niet bezoldigd vervoer van personen. — Wettelijkheid van het K.B. van 18 maart 1958.

De artikelen 1 en 2 van het K.B. van 18 maart 1958, waarbij het regentsbesluit van 22 mei 1947 en het daarbij horend algemene reglement gewijzigd wordt in dier voege, dat de technische eisen waaraan door de automobielen dienend tot het bezoldigd vervoer van personen en tot het vervoer van zaken uitgebreid worden tot de voor het niet bezoldigd vervoer van personen gebruikte voertuigen met tenminste negen plaatsen zonder de zitplaats van de bestuurder, zijn wettelijk, daar zij stroken met de tekst van de wet van 1 augustus 1899 en met de door die wet beoogde doeleinden.

Cavenaille.

Gelet op het bestreden vonnis, op 5 november 1959 in hoger beroep door de correctionele rechtbank te Bergen gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 9, 97, 107 van de Grondwet, 1 en 2 van de wet van 1 augustus 1899, houdende herziening van de wetgeving en de reglementen op de politie van het vervoer en het verkeer, gewijzigd door de wetten van 1 augustus 1924, 16 december 1935 en 27 mei 1957,

doordat de correctionele rechtbank ter zake de artikelen 1, 2 en 3 van het K.B. van 18 maart 1958, tot wijziging van het besluit van de Regent van 22 mei 1947 en het daarbij horend algemeen reglement toegepast heeft,

dan wanneer dit besluit niet met de wet strookt, daar geen enkele wet aan de Koning de macht verleend heeft tot het geven van reglementen omtrent het niet bezoldigd vervoer van personen;

Overwegende dat het besluit van de Regent van 22 mei 1947 het algemeen reglement goedkeurt tot vaststelling van de technische eisen waaraan moet worden voldaan door de automobielen dienende tot het bezoldigd vervoer van personen of meer en de automobielen dienende tot het vervoer van zaken;

Overwegende dat het besluit van de Regent van

3 juli 1950, tot wijziging van de besluiten van de Regent van 22 mei 1947 en 10 juni 1947, de toepassing van het besluit van 22 mei 1947 beperkt tot de automobielen met ten minste negen plaatsen, zonder de zitplaats van de bestuurder;

Overwegende dat het K.B. van 18 maart 1958 sommige bepalingen van voornoemd reglement wijzigt en, op de artikelen 18, 24, lid 2, en 35 na, de toepassing ervan uitbreidt tot de voor het niet bezoldigd vervoer van personen gebruikte voertuigen;

Overwegende dat het feit wegens hetwelk de vervolging ingesteld was, omschreven is in artikel 93 van het algemeen reglement van 22 mei 1947, vervangen door artikel 2, 20°, van het K.B. van 18 maart 1958;

Overwegende dat artikel 1, 2°, van het K.B. van 18 maart 1958, hetwelk artikel 3 van het besluit van de Regent van 22 mei 1947 vervangt, bepaalt: «overtredding van voornoemd algemeen reglement wordt naargelang van het geval, gestraft met de straffen gesteld in de wet van 1 augustus 1899, in het K.B. nr. 248 van 5 maart 1936 of in de besluitwetten van 30 december 1946 en 24 februari 1947»;

Overwegende dat in de memorie van toelichting vóór het K.B. van 18 maart 1958 niet alleen die besluitwet van 30 december 1946 genoemd is, doch tevens de wet van 1 augustus 1899 houdende herziening van de wetgeving en de reglementen op de politie van het vervoer, gewijzigd door de wetten van 1 augustus 1924, 16 december 1935 en 27 mei 1957;

Overwegende dat de wetten die op het bezoldigd vervoer met automobielen betrekking hebben niet als uitwerking hebben de Koning te beletten, voor zoveel bij andere wetten hem hiertoe de macht verleend is, op het niet bezoldigd vervoer toepasselijke regelen uit te vaardigen;

Overwegende dat naar luid van artikel 1 van de wet van 1 augustus 1899, gewijzigd door het enig artikel van de wet van 16 december 1935, de regering gemachtigd wordt bij K.B. algemene reglementen betreffende de politie van het wegverkeer uit te vaardigen;

Dat, volgens de voorbereidende werkzaamheden tot de wet van 1 augustus 1899, «de politie van het wegverkeer een tweevoudig doel dient te beogen: het instandhouden van de wegen en tevens het gemak en de veiligheid van het wegverkeer» (Parl. besch. Kamer van Volksvertegenwoordigers, 1897-1898, verslag, nr. 90);

Overwegende dat uit de aanhef van het K.B. van 18 maart 1958 en uit de aard zelve van de daarbij gestelde regelen blijkt dat de bepalingen waardoor het algemeen reglement gewijzigd is en die waardoor de toepassing ervan uitgebreid is tot de voertuigen

welke gebruikt worden tot het niet bezoldigd vervoer van personen met tenminste negen plaatsen zonder de zitplaats van de bestuurder, als doel hebben de veiligheid van het wegverkeer te verzekeren;

Dat de artikelen 1 en 2 van dit besluit dus stroken met de tekst van de wet van 1 augustus 1899 en met de door die wet beoogde doeleinden; dat het vonnis, door die bepalingen toe te passen, dus artikel 107 van de Grondwet niet geschonden heeft;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis aanlegger tot een straf veroordeelt,

dan wanneer dit vonnis niet vaststelt dat de door aanlegger gebruikte voertuigen voldeden aan alle eisen, door de besluiten van 22 mei 1947 en 18 maart 1958 gesteld om onderworpen te zijn aan de verplichting van een schouwingsbewijs voorzien te zijn, en dat zij op het ogenblik van de feiten van bewust bewijs niet voorzien waren;

Overwegende dat aanlegger ten laste gelegd was en dat hij veroordeeld is ter zake van, te Dour, op 16 februari 1959, op de openbare weg een voertuig, onderworpen aan het algemeen reglement van 22 mei 1947, bij K.B. van 18 maart 1958 gewijzigd, gebezigd te hebben zonder dat dit voertuig voorzien was van een schouwingsbewijs waarbij zulks toegelaten werd;

Overwegende dat het vonnis erop wijst dat aanlegger «persoonlijk en strafrechtelijk voor de tegen hem ingebrachte telastleggingen verantwoordelijk is», en het dispositief van het beroepen vonnis, hetwelk de telastleggingen beezen verklaard had, bevestigt;

dat het aldus vaststelt dat het gebezigde voertuig wel degelijk aan het aangeduide reglement onderworpen en niet van het vereiste schouwingsbewijs voorzien was;

Overwegende dat, nu bij de door aanlegger genomen conclusies in dit opzicht geen betwisting was opgeworpen, het bestreden vonnis niet behoefde de schuldigverklaring van aanlegger omstandiger met redenen te omkleden;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

RAAD VAN STATE

3e Kamer — 9 juni 1961.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. De Bock en Holaye.

Substituut-auditeur-generaal : M. Coolen.

Advokaat : Mr. Lebeau.

K.B. van 19 juli 1960 tot regeling van de erkenning van de diensten voor gezinshulp en van de toekenning van toelagen aan deze diensten. — Wijziging van voorheen geldend K.B. — Toelagen. — Afschaffing of wijziging. — Beginsel der niet-retroactiviteit.

Door het nieuw K.B. mogen diensten voor gezinshulp worden opgericht door V.Z.W., maar niet meer door diensten opgericht door een provincie, gemeente, COO of intercommunale vereniging.

De Regering, die voorzien heeft in de erkenning van diensten van openbaar nut en de toekenning van

toelagen binnen de grenzen van de begrotingskredieten heeft geregeld, behoudt haar vrijheid om die toelagen af te schaffen of de bepalingen die de toekenning ervan regelen, te wijzigen;

Zij bezondigt zich echter aan machtoverschrijding, wegens inbreuk op de beginselen van art. 2 B.W., door de opheffing te doen terugwerken op een datum die de bekendmaking voorafgaat, en door zodoende het recht op toelagen vanaf die datum te ontzeggen.

Gemeente Anderlecht t./Belgische Staat
(Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin).

Arrest nr. 8652

Gezien het op 15 september 1960 ingediende verzoekschrift, waarbij de gemeente Anderlecht de nietigverklaring vordert van het koninklijk besluit van 19 juli 1960, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 2 augustus 1960, tot regeling van de erkenning van de diensten voor gezinshulp en van de toekenning van toelagen aan zodanige diensten, opgericht door verenigingen zonder winstgevend doel;

Overwegende dat het koninklijk besluit van 24 juni 1957 tot regeling van de erkenning van de diensten voor gezinshulp en van de toekenning van toelagen aan deze diensten, machtiging heeft verleend tot het toekennen van subsidies niet alleen aan de als verenigingen zonder winstoogmerk opgerichte diensten, maar ook aan diensten die ingericht zijn door een provincie, een gemeente, een commissie van openbare onderstand of een intercommunale vereniging; dat verzoekster een dienst voor gezinshulp heeft ingericht die van 1 januari 1958 af heeft gewerkt en op grond van het koninklijk besluit van 24 juni 1957 rijkstoelagen heeft ontvangen; dat dit koninklijk besluit door het bestreden reglement is opgeheven;

Overwegende dat verzoekster zich in een eerste middel beroept op schending van de begrotingswet van 15 juni 1960 voor zover het bestreden koninklijk besluit het voordeel van de toelagen ontzegt aan de provincies, gemeenten, commissies van openbare onderstand en intercommunale verenigingen die diensten voor gezinshulp hebben ingericht, terwijl de uiteenzettingstabel betreffende het krediet van 52.250.000 frank, ingevoerd in het gedrukt stuk nr XXI, van de Senaat, zitting 1959-1960, bepaalt dat een bedrag van 46.150.000 frank wordt voorbehouden voor de diensten voor gezinshulp, die momentele hulp verschaffen aan het gezin, wanneer het door gebeurtenissen in een lastige toestand wordt gebracht, en terwijl die tabel vermeldt dat het gaat om de toepassing van het koninklijk besluit van 24 juni 1957;

Overwegende dat de begrotingswet zich in beginsel ertoe bepaalt de bevoegde Minister te machtigen tot het doen van bepaalde uitgaven, maar dat zij soms blijvende bepalingen bevat die voor rechtspersonen rechten en verplichtingen doen ontstaan; dat de bepalingen van een begrotingswet zodanig normatief karakter alleen kunnen hebben indien zij door de Kamers uitdrukkelijk goedgekeurd, door de Koning bekrachtigd en in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt zijn; dat in het onderhavige geval, de vermelding van het koninklijk besluit van 24 juni 1957 in het wetsontwerp alleen geen wetskracht kan verlenen aan de bepalingen van dat besluit; dat de Regering, die voorzien heeft in de erkenning van diensten van openbaar nut en de toekenning van toelagen aan die diensten binnen de grenzen van de begrotingskredieten heeft geregeld, haar vrijheid behoudt om die toelagen

af te schaffen of de bepalingen die de toekenning ervan regelen, te wijzigen; dat het middel niet opgaat;

Overwegende dat verzoekster in een tweede middel betoogt, dat het bestreden koninklijk besluit afbreuk doet aan het in artikel 2 van het Burgerlijk Wetboek neergelegde beginsel dat wetten niet terugwerken, voor zover dit besluit in werking treedt op 1 juli 1960, terwijl het eerst op 2 augustus 1960 in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt;

Overwegende dat verzoeksters dienst voor gezinshulp erkend was overeenkomstig het koninklijk besluit van 24 juni 1957 en voor toelagen in aanmerking was genomen; dat de erkenning haar niet onttrokken is en dat de Minister niet besloten heeft de toelagen wegens behoorlijk vastgestelde onregelmatigheid te schorsen, zoals het opgeheven koninklijk besluit toestond; dat verzoekster tot op de dag van de bekendmaking van het opheffingsbesluit recht had op de toelagen overeenkomstig de regelen vastgesteld in het opgeheven besluit; dat de tegenpartij, door de opheffing te doen terugwerken en door op die wijze aan verzoekster het recht op de toelagen te ontzeggen met ingang van 1 juli 1960, haar bevoegdheid te buiten is gegaan,

Besluit :

Artikel 1 :

Artikel 12 van het koninklijk besluit van 19 juli 1960 tot regeling van de erkenning van de diensten voor gezinshulp en van de toekenning van toelagen aan zodanige diensten, opgericht door verenigingen zonder winstgevend doel, is vernietigd, voor zover het de inwerkingtreding van dat besluit vaststelt op een datum vóór 2 augustus 1960.

Artikel 2.

Voor het overige is het beroep verworpen.

Artikel 3.

Van dit arrest zal een uittreksel in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt.

Artikel 4.

De kosten, bepaald op 750 frank, komen ten laste van de Staat (ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin) tot een beloop van 375 frank, en ten laste van de gemeente Anderlecht tot een beloop van 375 frank.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 26 oktober 1960.

Voorzitter : M. Elleboudt.

Raadsheren : M.M. Holvoet en Screvens.

O.M. : M. Smets, Substituut-procureur-generaal.

Advokaat : Mr. Vancauwenberghe.

1. **Bedrog omtrent de aard of de oorsprong. — Honig gedeeltelijk uit vreemde honig samengesteld. — Honig die geen lindepollen bevat.**
2. **Inbreuk op artikel 8a van het K.B. d.d. 18 januari 1939. — Opschrift « zuivere natuurhonig » : geen inbreuk op deze wettelijke bepaling.**
1. *Door honig gedeeltelijk uit vreemde honig samengesteld voor honig welke uit de Kempen voortkomt bedrieglijk verkocht of geleverd te hebben heeft*

betichte de kopers omtrent de oorsprong van de verkochte zaak bedrogen.

Door honig die geen lindepollen bevat voor « Linde-honig » bedrieglijk verkocht of geleverd te hebben, heeft hij de kopers omtrent de aard van de verkochte honig bedrogen.

2. *Het opschrift « zuivere natuurhonig » staat niet gelijk met de opschriften « inlandse honig » of « inheemse honig » of andere gelijkaardige aanduidingen of tekens door artikel 8a van het K.B. van 18 januari 1939 voorzien, daar deze laatste opschriften de oorsprong van de honig betreffen — namelijk zijn in- of uitheems karakter — wat niet het geval is voor de melding « zuivere natuurhonig ».*

O.M. t/ Van E... P.

Verdacht van te Sint-Antonius-Brecht, kanton Brecht, of elders in het rijk, tussen 28 mei 1958 en 8 oktober 1958 :

A. de kopers bedrogen te hebben omtrent de aard of de oorsprong van de verkochte zaak, door iets te verkopen of te leveren dat schijnbaar gelijk is aan wat zij kochten of meenden te kopen, namelijk door een honigachtig produkt, samengesteld met inlandse honig op rechtstreekse of onrechtstreekse wijze met honig van vreemde oorsprong.

Bij samenhang :

B. de opschriften « zuivere natuurhonig » of andere gelijkaardige aanduidingen of tekens op de ticketten of verpakkingen van honig, gedeeltelijk samengesteld uit honig van vreemde oorsprong te hebben gebruikt, verdachte in hervalling zijnde hoofdens gelijkaardige feiten veroordeeld geweest zijnde min dan vijf jaar voor huidige inbreuk bij vonnis van de correctionele rechtbank van Antwerpen van 2 juli 1957, vonnis in kracht van gewijsde getreden zijnde.

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd;

Wat betichting A betreft :

Overwegende dat niet betwist wordt dat de door betichte verkochte honig gedeeltelijk samengesteld is uit vreemde honig;

Overwegende dat de onderscheidene vermeldingen op de verpakkingen bokaalen aangebracht van aard zijn aan kopers, die zich op gewone wijze aandachtig tonen, te laten geloven dat de verkochte honig « Lindehonig » is die uit de Kempen voortkomt;

Overwegende inderdaad dat, op één der twee op de zijkanten der bokaalen goed zichtbaar geplakte etiketten, tweetalig vermeld wordt in zwart gedrukte letters op wit papier « De echte slingerhonig — Lindehonig — volstreekte zuiverheid gewaarborgd door de grote Kempische Bijenkwekerijen... »;

Dat daarenboven een bruin kleefblad, dat zowel op het deksel als op de zijkanten van de bokaalen aangebracht wordt, op het deksel in grote witte drukletters de tweetalige vermelding draagt « zekerheidsband » en op de zijkanten in kleine grijze letters, ook tweetalig : « daar deze honig geogst werd in bij uitstek honigrijke streken zowel als op de rijke bloemenweelde van de Belgische en Nederlandse Kempen, moeten wij de benaming vreemde honig toepassen »;

Overwegende dat het opstellen van de op twee zijden van de zekerheidsband gedrukte tekst van aard is verwarring omtrent de oorsprong van de honig in de geest der kopers te stichten; dat het veel meer de aandacht vestigt op de melding dat de honig gedeeltelijk uit vreemde landen, namelijk uit Amerika, af-

komstig is; dat alzo deze tekst de mening bevestigt, welke reeds door het opschrift «volstreckte zuiverheid gewaarborgd door de grote Kempische Bijenkwekerijen» geschapen wordt, dat het om Kempische honig gaat;

Overwegende dat, in strijd met wat betichte in zijn besluiten beweert, de woorden «vreemde honig» niet in grote lettertekens gedrukt waren op de kleefbanden in gebruik op het ogenblik der feiten; dat volgens de eigen verklaring van betichte in de loop van het vooronderzoek en ter zitting vóór het Hof herhaald tenminste de Franse woorden «miel étranger» onvermijdelijk gescheurd moesten worden bij het losvijzen van het deksel;

Overwegende dat de melding «vreemde honig» tussen andere vermeldingen op de aan de handelaars bestemde facturen niet van aard is de verwarring van de kopers omtrent de oorsprong van de honig te beletten;

Overwegende daarenboven dat de door betichte verkochte honig geen «Lindehonig» is, daar ze geen lindepollen bevat, zoals blijkt uit de ontleding die door deskundige Claus gedaan werd, wat de kopers in de onmogelijkheid zijn vast te stellen zonder tot een ontleding van de honig over te gaan;

Overwegende dat betichte derhalve de kopers bedrogen heeft omtrent de oorsprong van de verkochte zaak door honig gedeeltelijk uit vreemde honig samengesteld voor honig welke uit de Kempen voortkomt bedrieglijk verkocht of geleverd te hebben; dat hij daarenboven de kopers omtrent de aard van de verkochte honig bedrogen heeft door honig die geen lindepollen bevat voor «Lindehonig» bedrieglijk verkocht of geleverd te hebben;

Dat de feiten der betichting A dienvolgens bewezen zijn gebleven;

Wat betichting B betreft :

Overwegende dat de inbreuken op artikel 8a van het K.B. van 18 januari 1939 beteugeld worden met de straffen voorzien bij artikel 6 van de wet van 4 augustus 1890;

Overwegende dat deze straffen — gevangenisstraf van één tot zeven dagen en geldboete van één tot vijftientwintig frank of één van deze straffen verdubbeld mogen worden, luidens artikel 6, lid 2, in geval van herhaling binnen de twee jaren van de laatste veroordeling wegens hetzelfde misdrijf;

Overwegende dat betichte bij vonnis van de correctionele rechtbank te Antwerpen de dato 2 juli 1957, in kracht van gewijsde op het ogenblik der feiten getreden, uit hoofde van inbreuk op artikel 8a van het K.B. van 18 januari 1939 veroordeeld werd;

Dat het dus terecht is dat de door de heer prokureur des konings opgestelde telastlegging voorziet dat hij in staat van herhaling verkeert;

Dat het nochtans bij vergissing is dat gewag gemaakt wordt van een termijn van vijf jaar in de plaats van een termijn van twee jaar sinds de vorige veroordeling;

Overwegende dat de toepasselijke straffen dienvolgens verdubbeld mogen worden en de feiten met correctionele straffen mogen beteugeld worden, zodat de feiten niet verjaard zijn;

Overwegende dat het opschrift «zuivere natuurhonig» niet gelijk staat met de opschriften «inlandse honig» of «inheemse honig» of andere gelijkaardige aanduidingen of tekens door artikel a van het K.B. van 18 januari 1939 voorzien; dat deze opschriften de oorsprong van de honig betreffen, — namelijk zijn

in- of uitheemse karakter — wat niet het geval is voor de melding «zuivere natuurhonig»;

Overwegende dat de feiten der betichting B mitsdien niet bewezen zijn gebleken;

Overwegende dat, wat de feiten der betichting A betreft, die de uitvoering van eenzelfde strafbaar inzicht, een te geringe toepassing der strafwet gedaan werd, gelet op de door betichte vroegere opgelopen veroordelingen voor feiten van dezelfde aard;

Om deze redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak :

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, behalve artikels 1, 2, a en 9 van het K.B. van 1 januari 1939; 500 van het Strafwetboek;

Gezien daarenboven artikelen 24 van de wet van 15 juni 1935; 49 van het Strafwetboek; 211, 212 van het Wetboek van Strafvordering; 140 van de wet van 18 juni 1869 gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 4 september 1891;

ter zitting aangeduid door de heer voorzitter;

Ontvangt de beroepen ;

vermietet het bestreden vonnis in zover het betichte tot een geldboete van 500 fr. gebracht op 10.000 fr. veroordeeld heeft wegens de vermengde feiten A en B;

wijzigende dienaangaande,

spreekt betichte vrij uit hoofde van betichting B;

Bij eenparigheid van stemmen beslissende :

Veroordeelt betichte uit hoofde van betichting A tot een geldboete van 1.000 fr. vermeerderd met 190 opdecimen en alzo gebracht op 20.000 fr.;

Bevestigt het vonnis voor het overige.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 17 april 1961.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. De Vreese en Vanparijs.

Advokaat-generaal : M. Matthijs.

Advokaten : Mrs. Mattheesens (Antwerpen) en B. Vandervennet (Brugge).

1. **Aansprakelijkheid uit overeenkomst, — Tandheelkundig instituut. — Tandarts. — Dienstverhuring. — Tekortkomingen.**
  2. **Ongeoorloofde oorzaak, — Overeenkomst van dienstverhuring tussen tandarts en tandheelkundig instituut, — Exploitatie der tandheelkunde op grond van verboden publiciteit (K.B. van 2 november 1951, artikel 8 sexes). — Strijdig met de openbare orde. — Vordering tot schadeloosstelling op grond van die overeenkomst niet ontvankelijk.**
  3. **Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad. — Onrechtmatige handelingen van tandarts t.a.v. het tandheelkundig instituut in dienst waarvan hij opgenomen werd. — Strafrechtelijk gesanctioneerde bedrijvigheid van het instituut. — Geen krenking van rechtmatig belang.**
1. *Heeft een contractuele grondslag, de vordering tot schadeloosstelling ingesteld door een tandheelkundig instituut tegen de in zijn dienst opgenomen tandarts, wegens hem ten laste gelegde handelingen, die het onderzoek vereisten van de vraag of de tandarts zijn verbintenissen en zijn rechten voortspruitende uit de met dit instituut gesloten overeenkomst is te buiten gegaan door, bij de uitoefening van zijn bediening, klanten van het tandheelkundig instituut*

voor eigen rekening te behandelen, de diensten en de goederen die hem door het instituut ingevolge de overeenkomst ter beschikking gesteld waren tot zijn persoonlijk voordeel aan te wenden, door de cliëntele van het instituut tot zich te trekken, en door, buiten het weten van het instituut, uit de kasgelden de betaling te verzekeren van zijn bezoldiging en haar bijkomstigheden.

2. Geen rechtsgevolg kan toegekend worden aan de overeenkomst gesloten tussen een tandheelkundig instituut en de tandarts, die, tegen bezoldiging, zijn beroepskennissen en diensten aan dit instituut, ter verzorging van zijn klanten, heeft verhuurd, wanneer gebleken is dat laatstgenoemde de exploitatie van de tandheelkunde heeft ingericht op grond van een bij artikel 8 sexies van het K.B. van 2 november 1951 verboden publiciteit, o.m. door het ronselen van cliëntele, kosteloos vervoer, enz., en de tussen partijen gesloten overeenkomst dienvolgens deel uitmaakte van een onwettige en met de openbare orde strijdige uitoefening van de tandheelkunde.

Nu zodanige overeenkomst een ongeoorloofde oorzaak heeft, is de vordering tot schadeloosstelling, gegrond op de onrechtmatigheid der handelingen van de tandarts, t.a.v. de contractuele verhoudingen tussen partijen, niet ontvankelijk.

3. Bovendien, zo de handelingen van de tandarts mochten beschouwd worden los van de contractuele verhoudingen tussen partijen en enkel in verband met de aansprakelijkheid wegens onrechtmatig doen of laten (artikel 1382 B.W.), dan nog zou het tandheelkundig instituut geen krenking van een rechtmatig belang in haren hoofde kunnen laten gelden, en derhalve ertoe gerechtigd zijn schadeloosstelling te eisen.

P.V.B.A. « Algemeen Tandheelkundig Instituut » te Ekeren - Mariaburg t/ Hoet Albert.

Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het aangevochten vonnis, verleend door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge op 9 maart 1960;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat uit het strafrechtelijk onderzoek, waarvan regelmatige afdrucken door appellante worden overgelegd tot staving van haar eis, blijkt dat laatstgenoemde te Oostende de exploitatie van een tandheelkundig instituut had ingericht op basis van een publiciteit die verboden is ingevolge art. 8 sexies van het K.B. dd. 2 november 1951, o.m. door het ronselen van cliëntele, kosteloos vervoer, enz., en dat zij met het oog op die exploitatie geïntimeerde in haar dienst genomen had om de aldus verworven klanten tandheelkundig te verzorgen;

dat dienvolgens de onderneming van appellante strekte tot onwettige uitoefening van de tandheelkunde en dat de tussen partijen gesloten overeenkomst deel uitmaakte van die met de openbare orde strijdige uitoefening;

Overwegende dat de handelingen, die door appellante worden ingeroepen tegen geïntimeerde om haar eis tot schadevergoeding te staven, wezenlijk verbonden zijn met de tussen partijen gesloten overeenkomst; dat het er immers op aankomt na te gaan en uit te maken of geïntimeerde zijn verbintenissen en zijn rechten voortspuitend uit de overeenkomst is te buiten gegaan door, bij de uitoefening van zijn bediening, klanten van appellante voor eigen rekening te behandelen, de diensten en de goederen die hem door

appellante ingevolge de overeenkomst ter beschikking gesteld waren tot zijn persoonlijk voordeel aan te wenden, door de cliëntele van appellante tot zich te trekken en door, buiten het weten van appellante, uit de kasgelden de betaling te verzekeren van zijn bezoldiging en haar bijkomstigheden;

Overwegende dat, nu de overeenkomst een ongeoorloofde oorzaak heeft en haar dienvolgens geen rechtsgevolg kan toegekend worden, appellante niet slagen kan in haar vordering;

Overwegende dat appellante te vergeefs voorhoudt dat haar eis « gesteund is op delictuele en quasi delictuele feiten »;

dat immers de aan geïntimeerde ten laste gelegde handelingen gesteld werden in de uitoefening van zijn bediening bij appellante zodat hun al dan niet onrechtmatigheid ten aanzien van de contractuele verhoudingen tussen partijen dient beoordeeld te worden;

dat daarenboven, indien men zou aannemen dat de handelingen van geïntimeerde moeten beschouwd worden los van de contractuele verhoudingen tussen partijen en enkel in verband met de verantwoordelijkheid wegens onrechtmatig doen of laten (artikel 1382 B.W.) appellante geen krenking van een rechtmatig belang in haren hoofde kan laten gelden;

dat de cliëntele van appellante geronseld werd in strijd met een wettelijke regeling die de openbare orde raakt; dat de onderneming van appellante, zoals reeds aangetoond, een onwettige uitoefening van de tandheelkunde tot voorwerp had; dat haar goederen en diensten werktuigen waren van deze verboden onderneming en dat de bedragen, welke geïntimeerde zich toeëigende om de betaling van zijn bezoldiging en haar bijkomstigheden te verzekeren, gekenmerkt zijn als de opbrengst van een strafrechtelijk gesanctioneerde bedrijvigheid;

dat, nu het vaststaat dat geen rechtmatig belang van appellante door geïntimeerde gekrenkt werd, eerstgenoemde niet gerechtigd is schadeloosstelling te eisen (vgl. A.P.R. tw. Schade en Schadeloosstelling, nummers 34 en volg.);

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935; alle andere of strijdige besluiten als niet gegrond verwerpend;

Verklaart appellante ontvankelijk, doch niet gegrond in hoger beroep;

Bevestigt dienvolgens het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen;

Verwijst appellante in de kosten van de aanleg;

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van Mr. Cruyt, pleitbezorger, die ter terechtzitting van heden bevestigt het grootste deel derzelfde te hebben voorgeschoten.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BURGERLIJKE RECHTBANK TE IEPER

1e Kamer. — 13 september 1961.

Voorzitter : M. Talpe.

Rechters : M.M. Verfaillie en Vernimmen

O.M. : M. Biebuyck.

Advokaat : Mr. De Doncker.

Huwelijk na wegens overspel toegestane echtscheiding.
— Verkorting van de bij art. 298 B.W. bepaalde termijn. — **Strekking van de woorden « ernstige redenen ».**

Voor de beoordeling van de door art. 298 B.W. vereiste ernstige redenen om de driejarige termijn te verkorten moet de rechtbank rekening houden met de voorwaarden, die het ernstig karakter van het nieuw huwelijk waarborgen, opdat de personen, die dit verdienen aan hun buitenechtelijke betrekkingen een einde zouden kunnen stellen.

Dufoer t/ Debruyne.

Gezien het hiervorengaande verzoekschrift aangeboden door Meester Lahaye, pleitbezorger bij deze rechtbank, pleiter van V. De Doncker, namens Dufoer Nelly, wonende te Borgerhout, Vinçottestraat 39, echtgescheiden echtgenote van Debruyne André;

Gehoord de heer Rechter Vernimmen in zijn verslag;

Overwegende dat de genaamde Debruyne André, alhoewel behoorlijk opgeroepen, niet verschijnt in persoon op 21 en 28 juni 1961 doch vertegenwoordigd is door Meester Vanaerde, pleitbezorger bij deze Rechtbank;

Gezien het geschreven advies van de heer Biebuyck, Substituut-Procureur des Konings, uitgedrukt in de Nederlandse taal;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 298 B.W. gewijzigd door artikel 5 der wet van 30 juni 1956, de betrokkenen, om ernstige redenen, een verzoekschrift tot verkorting van de driejarige termijn kunnen indienen, bij de rechtbank die beslist heeft over de eis tot echtscheiding, ten einde met elkander in het huwelijk te treden;

Overwegende dat op 23 december 1959, door de ambtenaar van de burgerlijke stand der stad Ieper, het beschikkend gedeelte overgeschreven werd van een vonnis uitgesproken door de rechtbank van eerste aanleg te Ieper, de 9 september 1959, waarbij de ontbinding toegelaten wordt wegens overspel van verweerster (artikel 229 B.W.) van het huwelijk aangegaan te Vlamerdinge, de 10 februari 1953, tussen Debruyne André Oscar Alois, geboren te Ieper de 4 maart 1926 en Dufoer Nelly Paula Maria Cornelia, geboren te Poperinge de 10 december 1934;

Overwegende dat voor de beoordeling van de zwaarwichtige reden vereist door artikel 298 B.W. om de inkorting van de wachttermijn toe te staan, de rechtbank moet rekening houden met de voorwaarden die het ernstig karakter van het nieuw huwelijk waarborgen, opdat de personen die zulks verdienen aan hun buitenechtelijke betrekkingen een einde zouden kunnen stellen (Verklaring van de heer Braun, verslaggever in de Senaat — Nouvelles Dr. civ. II V° Divorce n° 1377);

Overwegende dat blijkt uit het getuigenenkwest gehouden tijdens de procedure van echtscheiding dat het overspel van aanlegster zijn oorsprong vindt in de houding van verweerder die weigerde met eiseres betrekkingen te onderhouden en brutaal door hem werd afgestoten wanneer ze toenadering zocht;

Overwegende dat de verhouding tussen eiseres en Achten Louis alhoewel ze begon met een overspel, nochtans duurzaam en ernstig schijnt;

Gelet op de artikelen 2, 9, 30, 34, 37, 41 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Om deze redenen :

en deze aangehaald in het verzoekschrift en in de besluiten van eiseres;

De Rechtbank machtigt verzoekster Dufoer Nelly huwelijk aan te gaan met de genaamde Achten Louis, zonder te wachten totdat de termijn, opgelegd bij artikel 298 B.W. verstreken is.

NOOT : Terzake deed de feitelijke toestand zich als volgt voor.

De echtgenote bekwam op basis van artikel 231 van het Burgerlijk Wetboek de echtscheiding op hoofdeis terwijl aan de echtgenoot in wedereis ook scheiding werd toegestaan wegens overspel zijner vrouw.

In het rechtstreeks getuigenverhoor kon de echtgenote bewijzen, dat haar man aan zijn elementaire huwelijksverplichtingen was tekort gekomen.

Na de echtscheiding ging de echtgenote samenwonen met de man met wie ze buitenechtelijke betrekkingen onderhield. Zij vormde met hem een onregelmatig gezin gedurende ongeveer 18 maanden vóór de aanvraag tot verkorting van de termijn van drie jaar.

Wij merken op dat de verzoekster niet in zwangere toestand verkeerde.

Als redenen tot de verkorting van de termijn werden aangehaald de morele en financiële toestand, zo van de vrouw als van de haar bij vonnissen van echtscheiding toevertrouwde kinderen.

Een bepaalde rechtspraak wenst enkel en alleen het belang der kinderen in acht te nemen en zal dan ook bijvoorbeeld rekening houden met de zwangere toestand waarin de aanvraagster al dan niet verkeert. Zoals Pasquier « Précis du divorce et de la séparation de corps » terecht opmerkt steunt deze zienswijze op een al te enge interpretatie van de wettekst. Inderdaad wordt aldus een voorwaarde gesteld, die door de wetgever niet is voorzien, nl. het belang der kinderen.

Een ander gedeelte der rechtspraak is nog meer restrictiever en meent dat geen enkel element toelaat te veronderstellen, dat een huwelijk gebaseerd op een overspel, ernstiger zou zijn dan het eerste huwelijk : « nul élément n'autorisait d'augurer dans l'union fondée sur l'adultère plus de sérieux ni de stabilité que dans la première union ».

In de meer recente rechtspraak waarvan het afgedrukte vonnis een voorbeeld is, worden de menselijke aspecten van de zaak nader bezien.

Niet alleen de tekst van de wet zelve, maar de werkelijke bedoeling van de wetgever wordt onderzocht. Verklaarde inderdaad de heer Braun niet in de Senaat bij de bespreking van het nieuw artikel 298 van het Burgerlijk Wetboek : « ... le nouvel article 298 autorisera le mariage, mais en exigeant des conditions qui garantiront son caractère sérieux. En même temps que les enfants verront leurs intérêts sauvegardés, les parents qui le méritent, pourront mettre fin aux relations anormales ».

Aldus zal de rechtbank haar goedkeuring niet kunnen hechten aan een verzoek tot verkorting van de voorgeschreven termijn, wanneer blijkt dat het overspel uiteindelijk slechts een zoeken naar genot geweest is zonder dat menselijke en psychologische redenen de aanleiding daartoe zijn geweest.

Zoals door de Rechtbank te Ieper werd gedaan zullen de omstandigheden waarin het overspel werd gepleegd, evenals de houding van de andere echtgenoot, niet buiten beschouwing mogen gelaten worden. De rechter zal nochtans onderzoeken of de zogenaamde schuldige echtgenoot al dan niet hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks naar het overspel gedreven werd door de andere echtgenoot, verder zal hij nagaan of de buitenechtelijke betrekkingen al dan niet van duurzame aard zijn.

Het probleem is natuurlijk uiterst moeilijk en kan slechts met de grootste omzichtigheid worden opgelost.

Naar onze overtuiging moet de rechter vooral het menselijk aspect onderzoeken.

Wij menen dat de rechtbank in het onderhavig geval terecht verkorting van termijnen toegestaan heeft, zich daarbij steunende meer op de geest dan op de letter van de wet.

V. De Doncker.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

1e Kamer — 14 november 1961.

Voorzitter : M. Ceulemans.

Rechters : M.M. Van der Heyden en R. Leysen.

Referendaris : M. Quanjard.

Advokaten : Mrs. W. Van Orshaeye en A. Diercxsens.

1. **Overmacht.** — De bij de jaarwisseling 1960-1961 in België uitgebroken werkstaking levert overmacht op.
2. **Binnenvaartrecht.** — Intreden van overmacht vóór het verstrijken van de ligtijd. — Gevolg.

1. *Van overmacht kan slechts sprake zijn wanneer de schuldenaar in de totale onmogelijkheid verkeert zijn verbintenis na te komen en eigen schuld niet de oorzaak of de mede-oorzaak van die onmogelijkheid is.*

De bij de jaarwisseling 1960-1961 in België uitgebroken werkstaking, o.a. te Antwerpen, was algemeen in haar gevolgen (zie nader het vonnis) en moet als een feit van overmacht worden aangemerkt.

Bij de toepassing van de leer, die als regel stelt, dat voor het bestaan van overmacht de verhindering der prestatie volledig moet zijn, ongeacht de kosten, die voor het nakomen van de verbintenis mochten vereist zijn, moet evenwel rekening worden gehouden met de beginselen, dat kontrakten te goeder trouw moeten uitgevoerd worden en dat een verbintenis om iets te doen als een goed huisvader moet worden nagekomen. Van een schuldenaar kan niet de uitvoering van een verbintenis, waarvan de essentie zelf is aangetast en veranderd, gevorderd worden; hij is ook geenszins verplicht zulke materiële en zelfs fysieke risico's op zich te nemen, dat daardoor het kontraktuele evenwicht volledig zou verstoord worden.

- De betreffende staking — ook wanneer op bepaalde plaatsen nog kon gewerkt worden (omtrent de omstandigheden zie nader het vonnis) — heeft het normale risico op zulke en uitzonderlijke wijze verhoogd en uitgebreid, dat het kontraktueel evenwicht verstoord was en de schuldenaar in de onmogelijkheid was gesteld om zelfs met de grootste van hem eisbare inspanningen zijn verbintenis na te komen.*
2. *De overmacht, die vóór het verstrijken van de ligtijd intreedt, ontheft de debiteur van de nakoming van zijn verbintenis.*

J. Van de Meirsch t./N.V. F. Van Bree.

Gezien de geregistreerde inleidende dagvaarding dd. 11-4-'61.

Overwegende dat de eis ertoe strekt verweerder te horen veroordelen om aan eiser te betalen de som van 4.624 F vermeerderd met de intresten en de kosten; dat de hoofdsom zou verschuldigd zijn als vergoeding wegens 5 overligdagen;

De feiten :

Overwegende dat eiser, op grond van een bevrachtingsovereenkomst dd. 13 december 1960, vrachtbrieven dd. 24 december 1960, voor verweester het vervoer van 25 ton graan deed van Arras naar Antwerpen met zijn aak IRMA;

Overwegende dat de aak te Antwerpen toekwam op 2 januari 1961 en het ontladen beëindigd werd op 10 januari 1961;

Overwegende dat contractueel drie vrije ligdagen voorzien waren, zodat er 5 overligdagen zouden aan te rekenen zijn;

Overwegende dat deze feiten tussen partijen niet betwist worden;

In rechten :

Overwegende dat verweerder opwerpt dat zij door overmacht weerhouden was hare lossingsverplichting tijdig uit te voeren; dat deze overmacht zich voordeed in de vorm van de bij de jaarwisseling 1960-61 over heel het land aanwezige staking;

Overwegende dat eiser hierop antwoordt : a. dat deze staking niet van zulke aard was dat zij met overmacht kan gelijkgesteld worden, b. dat de ligtijd en de overligtijd niet geschorst worden door overmacht;

1. *Betreffende het bestaan van de overmacht :*

Overwegende dat rechtsleer en rechtspraak van oordeel zijn dat, opdat er van overmacht sprake zou kunnen zijn, de uitvoering der verplichting werkelijk totaal onmogelijk moet zijn voor de debiteur en dit zonder dat deze door de minste fout oorzaak of mede-oorzaak zou zijn van die onmogelijkheid;

Overwegende dat de kwestieuze staking hoegenaamd niet door de debiteur veroorzaakt werd; dat de staking als een hem vreemd feit moet beschouwd worden;

Overwegende dat de kwestieuze staking volgens de gegevens der dossiers algemeen was in haar gevolgen;

dat dit niet betekent dat er in een bepaalde bedrijfstak door alle werknemers algemeen gestaakt werd, gezien een groot deel der werknemers zich in casu tegen de staking verzet hebben; dat echter vaststaat dat de methode, door de stakers aangewend, zulk drastisch karakter had, dat zij, die niet wensten te staken, belet werden hun werk normaal voort te zetten; dat het iedereen bekend is dat meerdere werkwilligen door de stakers en/of eenvoudige opruiers bedreigd en zelfs ernstig gekwetst werden;

dat het gebruik van geweld om een deel der werknemers te onderwerpen aan de wil der stakers, in se het politiek karakter van een algemeen wilde beweging aan de staking geven;

dat dergelijke staking een feit van overmacht is;

Overwegende dat de opmerking van eiser dat er toch op bepaalde plaatsen gewerkt werd, wel overeenstemt met de werkelijkheid;

dat daarbij echter niet mag vergeten worden dat het slechts uitzonderlijk was dat er gewerkt werd,

op plaatsen waar de werknemers zich beschermd wisten, hetzij door de ligging, hetzij door de openbare macht; dat zelfs dan de prijs van de arbeid, wegens het bijzondere risico, abnormaal was;

Overwegende dat rechtsleer en rechtspraak zeggen dat de onmogelijkheid totaal moet zijn en dat het feit dat zij de uitvoering veel kostelijker maakt, op zichzelf geen overmacht oplevert;

Dat bij de toepassing van dergelijke principes moet worden vooropgesteld dat contracten te goeder trouw moeten uitgevoerd worden, en de verplichting om iets te doen moet uitgevoerd worden als een goed huisvader;

Overwegende dat de verhoging van financiële lasten voor de debiteur, op zichzelf geen overmacht vormen, daar dergelijk risico normaliter bij alle contracten potentieel bestaat, en in handelszaken steeds aanwezig is, aan de basis liggende van het speculatief karakter der handelsdaden;

Overwegende dat de overmacht bestaat in het feit dat het voor de debiteur onmogelijk is de essentiële bestanddelen van zijn verplichtingen uit te voeren overeenkomstig de modaliteiten van het contract of, gezien de uitzonderlijke omstandigheden, overeenkomstig gelijkwaardige in dergelijke zaken gebruikelijke modaliteiten;

dat inderdaad van de debiteur geen uitvoering kan gevraagd worden waardoor de essentie van zijn verplichting zelf zou aangetast en veranderd worden;

dat de debiteur wel gehouden is als goed huisvader alle aanvaardbare risico's te dragen om zijn verplichtingen te kunnen honoreren, maar dat hij geenszins verplicht is zulke materiële en zelfs fysieke risico's op zich te nemen, waardoor het contractuele evenwicht, dat te goeder trouw door contractanten nagestreefd moet worden, volledig verstoord wordt;

Overwegende dat door de kwestieuze staking het normale risico derwijze verhoogd werd, en uitgebreid op uitzonderlijk vlak, dat het contractuele evenwicht verstoord was, en de debiteur in de onmogelijkheid werd gesteld zijn verplichting uit te voeren op grond zelfs van de grootste inspanning die van hem kon geëist worden;

dat de debiteur dus door overmacht van zijn verplichtingen ontlast was;

Overwegende dat de bewering dat er gewerkt werd, dan enkel in casu kan ingeroepen worden, wanneer door eiser bewezen wordt dat de debiteur in het kwestieuze geval ook had kunnen laten werken; dat dit bewijs niet geleverd wordt;

dat ook het feit dat de debiteur in sommige gevallen zou hebben laten werken, als bewijs dat er kon gewerkt worden, niet dienstig is; dat hiervoor door eiser zou moeten bewezen worden dat verweerster de kleine uitzonderlijke mogelijkheid tot werken, waarover zij beschikte, in het geheel van haar bedrijf foutief heeft aangewend, ten nadele van eiser; dat ook dergelijk bewijs niet geleverd wordt;

2. betreffende de invloed van de overmacht op overligdagen :

Overwegende dat het lopen der overligdagen in se de laattijdige uitvoering van de verplichting van de debiteur uitmaken; dat hiervoor geen in morastelling noodzakelijk is; dat deze toestand dan echter dezelfde is als deze, die door de in morastelling ontstaat;

dat door de in morastelling normaal het risico der overmacht ten laste komt van de debiteur, zodat practisch deze, wanneer de overmacht ontstaat tijdens de lopende overligdagen, de gevolgen daarvan draagt;

Overwegende echter dat, wanneer de overmacht zich voordoet vóór het verstrijken van de ligdagen, de

toestand der in morastelling nog niet is ingegaan, en de overmacht, overeenkomstig de gangbare rechtsprincipes, de debiteur ontlast;

dat in casu de overmacht aanwezig was vóór het einde der ligdagen en dus de debiteur regelmatig ontlast blijft van de normale uitvoeringsverplichting;

Overwegende dat de eis ongegrond is;

Om deze redenen,

De rechtbank,

Gelet op... alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpente, verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond, wijst eiser ervan af en veroordeelt hem tot de kosten.

NOOT. — Verg. o.a. Dekkers, Handboek van burgerlijk Recht, II, nr 120 v.; De Page, Traité, II, nr 597 en 1036 V.; Complément, II, nr. 599-601 en 1036bis. Verg. ook de zeer duidelijke uiteenzetting over het begrip en de gevolgen van overmacht in Asser-Rutten, Verbintenissenrecht, 2e druk, blz. 259-295.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Ontvangst der Stagisten.

Op 17 november 1961 werden de stagisten ontvangen door de Vlaamse Conferentie. Als men bedenkt dat veel jonge confraters door hun militaire verplichtingen tijdelijk van de Balie worden verwijderd, dan moet het aantal stagisten, dat de uitnodiging beantwoordde, belangrijk worden genoemd.

De Heer Stafhouder, meerdere oud-voorzitters en ook Mevrouw de Voorzitter van de Conférence du Jeune Barreau hadden er aan gehouden deze ontvangst bij te wonen. Na een inleidend woord van de Voorzitter, werden de stagisten toegesproken door de Heer Stafhouder. Hij wees erop dat welslagen niet alleen van hard, maar ook van uiterst nauwkeurig werk zal afhangen. Daar de Balie een gemeenschap is, kunnen haar leden er slechts bij winnen wanneer zij elkaar in een geest van vriendschap leren kennen. De normale plaats van ontmoeting der confraters is te vinden in de conferenties en i.c. de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen. De jonge confraters werden dus aangezet de voordrachten en andere initiatieven van de Vlaamse Conferentie trouw te volgen en ook talrijk deel te nemen aan de wedstrijd voor welsprekendheid.

De Heer Stafhouder, meteen optredend als Voorzitter van de Jury van de Herman De Jongh-wedstrijd, die doorging op het einde van vorig gerechtelijk jaar, heeft dan de deelnemers in het bezit gesteld hetzij van niet te versmaden bedragen, hetzij van een indrukwekkend pak rechtskundige literatuur, welwillend door onze ere-voorzitter Mr. R. Victor, ter beschikking gesteld.

Vervolgens werd Mr. M. Claesen aangeduid als vertegenwoordigster van het eerste jaar stage. Zij hield er aan voor deze opdracht haar hartelijke dank te betuigen en de zekerheid te geven dat zij en haar mede-stagisten niet zouden nalaten de raad van de Heer Stafhouder in werkelijkheid om te zetten.

Een gezellige receptie besloot deze vergadering.

Plaatsgebrek verplicht ons verschillende rubrieken naar het volgend nummer over te hevelen.

MEDEDELINGEN

Viering van de eerste tien promoties Vlaamse Doctors in de Rechten van de Vrije Universiteit te Brussel.

Tien jaar geleden verlieten de eerste Vlaamse Doctors in de Rechten die hun studiën volledig in het Nederlands hadden volbracht, de Vrije Universiteit te Brussel.

Ter viering van de eerste tien promoties heeft de Universiteit besloten ze op een receptie uit te nodigen die op zaterdag 9 december in de Universiteit zal plaats hebben.

De Oudstudentenbond, afdeling van de Union des Anciens Etudiants de l'U.L.B., heeft het initiatief genomen deze eerste tien promoties daarna in feeststemming te laten verbroederen in aanwezigheid van hun gewezen Professoren en de leden van de Oudstudentenbond.

Daarom is het bestuur zo vrij deze oud-studenten voor te stellen op 9 december a.s., na de receptie samen te komen in het Huis der Oudstudenten, Blanchestraat 29, Brussel 5, te 19 uur. Het hele huis staat ter beschikking van de deelnemers en een eenvoudig avondmaal zal hen in staat stellen oude herinneringen op te halen. Het spreekt vanzelf dat de dames welkom zijn en dat de bijeenkomst zal uitgroeien tot een overweldigend succes.

Het bestuur van de Oudstudentenbond: W. Veroustraete en R. Reniers, erevoorzitters; F. de Pauw, voorzitter; J. de Koster-Mannens en M. Bafcop, ondervoorzitters; E. Hacken, penningmeester; J. Wauters, secretaris: Biarritzsquare 4, Brussel 5, tel. 49.06.33.

TAALKUNDIGE KRONIEK

Schrijfboek — Schrift — Frans schrift

Zijn schrijfboeken lagen ordeloos door elkaar op tafel.

De schrijfboeken voor Frans werden door onze leraar nauwkeurig verbeterd.

In Vlaanderen horen we uitspreken over « schrijfboeken » spreken. Dit woord is in Nederland *volkomen onbekend*. Daar spreken de leerlingen over

EEN SCHRIFT EN SCHRIFTEN

Tot hun beschikking hebben zij: een *taalschrift*, een *schrift voor Frans* (of:) een *Frans schrift*, een *reken-schrift*, een *tekenschrift*, een *wiskundeschrift*.

In de Nederlandse schooltaal is een *schrift* wat hier gewoonlijk een schrijfboek wordt genoemd...

De *schriften* worden opgehaald, rondgedeeld, geruild, opgeborgen; het *schrift* wordt opengeslagen. R. Talpaert en P. Buyse, *Verzorgde Schrijftaal*. Heule, 1958, p. 173.

Zijn *schriften* lagen ordeloos door elkaar op tafel.

De Franse *schriften* werden door onze leraar nauwkeurig verbeterd.

Hopelijk — Naar ik hoop — Naar wij hopen

Hopelijk zullen velen, en vooral de volwassenen, dit initiatief... steunen (Antwerpen 8-6-'60).

Hopelijk krijgt deze zaak... een gunstige oplossing (Kortrijk, 26-8-'60).

In de jongste jaren is «hopelijk» in de journalistieke kringen opgekomen. Het gebruik van dat woord bevelen we niet aan. Het doet ons denken aan het

Duitse «hoffentlich». Laten we hier met dr. F. C. Dominicus goede wendingen gebruiken:

NAAR IK HOOP (NAAR WIJ HOPEN)

Hopelijk zullen andere gemeenten dat voorbeeld volgen (Lees:) Ned. *Het is te hopen dat; naar men hoopt; men mag hopen* dat andere gemeenten dat voorbeeld *zullen* volgen. Dr. Ch. F. Haje, *Taalschat*, Schrijf weer Nederlands, Leiden, 1945, p. 51.

Het is te hopen dat velen, en vooral de volwassenen, oplossing.

Naar wij hopen vindt deze zaak... een gunstige dit initiatief... *zullen* steunen...

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België: jrg. 1961 - nr. 4:

R. Van Lennep, Algemeen disciplinair recht (vervolg).

Bulletin van de Europese Economische Gemeenschap: jrg. 1961 - nr. 9-10:

Verzoek om toetreding van Groot-Brittannië, Denemarken en Ierland tot de Europese Economische Gemeenschap. — Uittreksel uit de rede van de heer S. L. Mansholt, vice-president van de E.E.G.-commissie. — Memorandum van de Commissie over de toekomstige regeling voor de associatie van staten overzee met de Gemeenschap. — Tariefcontingenten 1961. — Werkzaamheden van de Gemeenschap. — Instellingen en organen.

Nederlands Juristenblad: jrg. 1961 - nr. 39:

Van Oven tachtig jaar. — B. H. Adam, De wetgeving betreffende Koninkrijksaangelegenheden in 1960. — O. Burghardt, Mr. C. Süthoff †. — P. S. Noyon, Partij-arbiters. — J. N. Alblas, De onkreukbaarheid des rechters. — F. Duynstee, Een uitleveringsgeval.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: jrg. 1961 - nr. 4698:

Van Oven tachtig jaar. — H. Mulderije, Het gebruik van openbare onroerende zaken (II, slot).

Rechtsgeleerd Magazijn Themis: jrg. 1961 - nr. 5: J. B. Akkerman, De Heiligheid der Rechtsordening. — H. J. Marius Gerlings, De organisatie onzer rechten (III).

Journal des Tribunaux: jrg. 1961 - nr. 4338:

J. Canivet, Adoptés en péril.

Revue Pratique du Notariat Belge: jrg. 1961 - nr. 2664:

R. Bourseau et P. Watelet, Partage judiciaire. — La commission du notaire en justice (VI).

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités: jrg. 1961 - nr. 8:

Rechtspraak.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat: jrg. 1961 - nr. 20395 à 20418:

Enregistrement. — Succession. — Procédure pénale. — Lois et arrêtes royaux. — Taxe de transmission. — Particulier. — Taxe de facture. — Preuve. — Expropriation forcée. — Vente d'immeubles. — Recueil annuel de jurisprudence belge.

Recueil Dalloz: jrg. 1961 - nr. 3:

J.-M. Auby, Les problèmes administratifs de l'énergie atomique en France.